

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสือนิทานภาพประกอบเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

1.2 หลักการ

1.3. จุดหมาย

1.4. คุณลักษณะตามวัย

1.5. ระยะเวลาเรียน

1.6. สาระการเรียนรู้

1.7 การจัดประสบการณ์

1.8 การประเมินพัฒนาการ

1.9 หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลนวมณี

1.10 สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

1.11 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านภาษา

2.1 ความหมายของการเรียนรู้

2.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

2.3 องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้

2.4 ธรรมชาติของการเรียนรู้

2.5 การเรียนรู้และการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

3. หนังสือนิทาน
 - 3.1 ความหมายของหนังสือนิทาน
 - 3.2 ความสำคัญของหนังสือนิทาน
 - 3.3 ประเภทของนิทาน
 - 3.4 ลักษณะนิทานสำหรับเด็ก
 - 3.5 นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก
4. นิทานภาพ
 - 4.1 ความหมายของนิทานภาพ
 - 4.2 ความสำคัญของนิทานภาพ
 - 4.3 การสร้างนิทานภาพสำหรับเด็ก
 - 4.4 หลักการสร้างนิทานภาพ
 - 4.5 ภาษาที่ใช้ในการเขียนนิทานภาพ
 - 4.6 การเขียนภาพประกอบนิทานภาพ
 - 4.7 ศิลปะการออกแบบปก การจัดหน้า และรูปเล่มของนิทานภาพ
 - 4.8 ลักษณะของนิทานที่ดีสำหรับเด็ก
 - 4.9 ประโยชน์ของนิทานและการเล่าเรื่อง
 - 4.10 หลักทั่วไปในการเล่าเรื่อง
5. เทคนิควิธีการเรียนคำศัพท์
 - 5.1 การสอนคำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพ
 - 5.2 การหาประสิทธิภาพแบบทดสอบ
6. แนวทางสำหรับการเรียนการสอนภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 6.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 6.2 การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 6.3 การพัฒนาภาษาทางภาษาของเด็กช่วงอายุ 3 – 5 ปี
7. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 - 7.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 7.2 ทฤษฎีการสร้าง ความพึงพอใจ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เน้นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

2. หลักการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดหลักการการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้ เด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ตีระหว่งเด็กกับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เต็มศักยภาพ (กรมวิชาการ. 2546, หน้า 10)

3. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

3.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และสุขนิสัยที่ดี

3.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

3.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

3.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

- 3.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
- 3.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 3.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความเป็นไทย
- 3.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 3.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้สมกับวัย
- 3.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 3.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 3.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

4. คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ช่วยเหลือและแก้ไข ได้ทันท่วงที คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี มีดังนี้

4.1 การพัฒนาการเด็กอายุ 3 ปี

ในการพัฒนาการของเด็กอายุ 3 ปี ประกอบด้วย

4.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ 1) กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ 2) รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว 3) เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ 4) เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ และ 5) ใช้กรรไกรมือเดียวได้

4.1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ 1) แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก 2) ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม และ 3) กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง

4.1.3 พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ 1) รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
2) ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น) 3) เล่นสมมติได้ และ
4) รู้จักรอคอย

4.1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ 1) สำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกัน
และต่างกันได้ 2) บอกชื่อของตนเองได้ 3) ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา 4) สนทนาโต้ตอบ/
เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ 5) สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ 6) ร้องเพลง ท่องคำกลอน
คำคล้องจองง่ายๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้ 7) รู้จักใช้คำถาม “อะไร” 8) สร้างผลงาน
ตามความคิดของตนเองอย่างง่ายๆ และ 9) อยากรู้ อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

4.2 การพัฒนาการเด็กอายุ 4 ปี

ในการพัฒนาการของเด็กอายุ 4 ปี ประกอบด้วย

4.2.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย ได้แก่ 1) กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
2) รับลูกบอลด้วยมือทั้งสอง 3) เดินขึ้นลงบันไดสลับท้ำได้ 4) เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
5) ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ และ 6) ระบายสีไม่ชอบอยู่เฉย

4.2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ 1) แสดงออกทางอารมณ์
ได้อย่างเหมาะสม 2) เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
3) ชอบทำทนายผู้ใหญ่ และ 4) ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

4.2.3 พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ 1) แต่งตัวได้ด้วยตนเอง 2) เล่นร่วมกับ
คนอื่นได้ 3) รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง 4) แบ่งของให้คนอื่น และ 5) เก็บของเล่นเข้าที่ได้

4.2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ 1) จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ 2) บอก
ชื่อและนามสกุลของตนเองได้ 3) พยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำแนะนำ 4)
สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคอย่างต่อเนื่อง 5) สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง
และ 6) รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

4.3 การพัฒนาการเด็กอายุ 5 ปี

ในการพัฒนาการของเด็กอายุ 5 ปี ประกอบด้วย

4.3.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย ได้แก่ 1) กระโดดขาเดียวไปข้างหน้า
อย่างต่อเนื่อง 2) รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง 3) เดินขึ้นลงบันไดสลับท้ำ
ได้อย่างคล่องแคล่ว 4) เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ 5) ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่

กำหนด 6) ใช้กล่อมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดูก ผูกเชือกกรองเท้า เป็นต้น และ 7) ยึดตัว คล่องแคล่ว

4.3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ 1) แสดงอารมณ์ได้ สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม 2)ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น และ 3) ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

4.3.3 พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ 1) ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง 2) เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับคนอื่น 3) พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ 4) รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ และ 5) รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

4.3.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ 1) บอกความแตกต่างระหว่าง กลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนกและจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ 2) บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้ 3) พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง 4) สนทนาโต้ตอบ/เล่าเป็นเรื่องราวได้ 5) สร้างผลงานตามความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่ 6) รู้จักใช้ คำถาม “ทำไม” “อย่างไร” 7) เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม และ 8) นับปากเปล่าได้ถึง 20

5. ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปี การศึกษาโดยประมาณทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

6. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริม พัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการ พัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สารการเรียนรู้ประกอบไปด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือ กระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กที่มีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้น เนื้อหาการท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่ สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะ การใช้ภาษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติ ที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาหรือหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยสาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

6.1 ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญ องค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัวรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วยประสบการณ์สำคัญมีดังนี้

6.1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

1) การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่ 2) การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ 3) การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ และ 4) การเล่นเครื่องเล่นสนาม

6.1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ 1) การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส 2) การเขียนภาพและการเล่นกับสี 3) การปั้นและการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน ทราย ไม้ เศษวัสดุ และ 4) การต่อของบรรจุและแยกชิ้นส่วน

6.1.3 การรักษาสุขภาพ ได้แก่ การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

6.1.4 การรักษาความปลอดภัย ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

6.1.5 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

6.1.5.1 ดนตรี ได้แก่ 1) การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี 2) การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี และ 3) การร้องเพลง

6.1.5.2 สุนทรียภาพ ได้แก่ 1) การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม และ 2) การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขันและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ

6.1.5.3 การเล่น ได้แก่ 1) การเล่นอิสระ 2) การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม และ 3) การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

6.1.5.4 คุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

6.1.6 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ได้แก่

6.1.6.1 การเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ 1) การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง 2) การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 4) การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น 5) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น 6) การแก้ปัญหาในการเล่นและ 7) การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

6.1.7 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ได้แก่

6.1.7.1 การคิด ได้แก่ 1) การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิม รส และดมกลิ่น 2) การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ 3) การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง 4) การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน และ 5) การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุต่างๆ

6.1.7.2 การใช้ภาษา ได้แก่ 1) การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด 2) การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสพการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง 3) การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์และความสัมพันธ์ของสิ่งของต่างๆ 4) การฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน 5) การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสพการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง และ 6) การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสพการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/ เรื่องราวที่สนใจ

6.1.7.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ ได้แก่ 1) การสำรวจและอธิบายความเหมือนความต่างของสิ่งต่างๆ 2) การจับคู่ การจำแนก และการจับกลุ่ม 3) การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/ สั้น ชรุขระ/ เรียบ เป็นต้น 4) การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ 5) การคาดคะเนสิ่งต่างๆ 6) การตั้งสมมติฐาน 7) การทดลองสิ่งต่างๆ 8) การสืบค้นข้อมูล และ 9) การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

6.1.7.4 จำนวน ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน 2) การนับสิ่งต่างๆ 3) การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง และ 4) การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวน หรือปริมาณ

6.1.7.5 มิติสัมพันธ์ ได้แก่ 1) การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก 2) การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่ต่างๆ จากมุมมองที่ต่างๆ กัน 3) การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน 4) การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของและสิ่งต่างๆ และ 5) การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่ายและรูป

6.1.7.6 เวลา ได้แก่ 1) การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ 2) การเปรียบเทียบ เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ และพรุ่งนี้ เป็นต้น 3) การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ และ 4) การสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของฤดู

6.2 สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการรับรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็กสาระที่เด็กอายุ 3-5 ปี ควรเรียนรู้ ดังนี้

6.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รักษายวัยวะต่างๆ วิถีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะเรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่นตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็นความรู้สึกและแสดงมารยาทที่ดี

6.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรู้จักเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานที่ ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

6.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะเรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

6.2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะและการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น แ่งไม้ รูปทรงต่างๆ เป็นต้น

7. การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้จักชะ คุณธรรม จริยธรรมรวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

7.1 หลักการจัดประสบการณ์

7.1.1 จัดประสบการณ์เล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเด็ก โดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง บริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

7.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

7.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

7.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

7.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

7.2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

7.2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ สัมผัส เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

7.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

7.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

7.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

7.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่วิถีชีวิตของเด็ก

7.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

7.2.8 จัดประสบการณ์ในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์

7.2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

7.2.10 จัดทำสารนิเทศด้วยการจัดทำสารข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

7.3 การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันหลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

7.3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

7.3.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

7.3.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในรูปกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

7.3.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง เป็นต้น ใช้เวลา 40-60 นาที

7.3.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้องกิจกรรม ที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคลกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

7.3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

7.3.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กเล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

7.3.2.2 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองของความต้องการได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

7.3.2.3 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

7.3.2.4 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรอบยอ ดสังเกตจำแนก เปรียบเทียบจัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลองศึกษานอกสถานที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกม

การศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

7.3.2.5 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7.3.2.6 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นทราย เล่นก่อสร้าง แ่งไม้ และรูปทรงต่างๆ เป็นต้น

8. การประเมินพัฒนาการ

การพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสติปัญญาของเด็ก โดยถือกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรการประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้ 1) ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก 2) ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องตลอดปี 3) สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน 4) ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกลงมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และ 5) ประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน

9. หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลนวมณี

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลนวมณี เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดการศึกษาอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

9.1 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 9.1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และสุขนิสัยที่ดี
- 9.1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน
- 9.1.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 9.1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 9.1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
- 9.1.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 9.1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความเป็นไทย
- 9.1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 9.1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้สมกับวัย
- 9.1.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 9.1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 9.1.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

9.2 วิสัยทัศน์

เด็กอนุบาลโรงเรียนอนุบาลนวมณีต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม มีระเบียบวินัย มุ่งเน้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง รู้จักคิดแก้ปัญหาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัยและใช้กิจกรรมบูรณาการ ผ่านการเล่นให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

9.3 เป้าหมาย

มีดังนี้
เป้าหมายในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลนวมณี

สติปัญญา

9.3.1 เด็กมีพัฒนาการครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคมและ

ตนเอง

9.3.2 เด็กเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม รักความสามัคคี และมีวินัยใน

อย่างมีความสุข

9.3.3 เด็กปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

9.3.4 เด็กได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีและวัฒนธรรมไทย

9.3.5 เด็กพื้นฐานต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี

9.3.6 เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

9.3.7 ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนให้
เรียนรู้ตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ

9.3.8 บุคลากรนำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีไปใช้ในการทำงานและ
สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.3.9 โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบมีประสิทธิภาพและ
สามารถตรวจสอบได้

9.3.10 โรงเรียนมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อ
การเรียนรู้

9.3.11 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษา

9.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

โรงเรียนอนุบาลนวมณี จัดประสบการณ์การเรียนรู้บนความเชื่อที่ว่า
เด็กจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จึงยึดหลักการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่าน
กิจกรรมการเล่น กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมประจำวันที่เด็กๆ ปฏิบัติทั้งในห้องเรียนและ
นอกห้องเรียนเด็กๆ จะได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว ได้สำรวจ เล่น สังเกต

ทดลอง ลงมือปฏิบัติ และคิดแก้ปัญหาต่างๆ จะได้ทำงานตามลำพัง ทำงานเป็นกลุ่ม ได้เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นโดยใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มารยาทไทยที่ดีงาม เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีของเด็กไทยและเพื่อให้เด็กๆ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

9.5 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

บรรยากาศภายในห้องเรียน จัดบรรยากาศที่เน้นความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม ปลอดภัย มีมุมประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของเด็ก จัดให้มีที่ว่างให้เด็กๆ สามารถทำกิจกรรมได้อย่างสะดวก เน้นให้ห้องเรียนมีแสงสว่าง และสีอันสบายตา มีตู้สำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กแต่ละคนเพื่อปลูกฝังความมีวินัย ความเป็นระเบียบ และการรู้จักเก็บรักษาของใช้ของตนเอง บรรยากาศภายนอกห้องเรียน จัดสภาพแวดล้อมภายนอกตามแนวโรงเรียนนำดู น่าอยู่ น่าเรียน มีการสวนหย่อมประเภทผักสวนครัวเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เด็กและชุมชน มีแปลงเกษตรพืชสมุนไพร มีต้นไม้ การเรียนรู้ผ่านผนังพูดได้ มีมุมบ้านหลังน้อย สนามเด็กเล่น เพื่อสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้ อยู่กลางธรรมชาติ เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับการพัฒนาการตามวัย

9.6 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

โรงเรียนอนุบาลนวมฉวน จัดให้มีห้องศูนย์สื่อซึ่งเป็นสื่อที่ได้จากการจัดซื้อจัดหา เช่น หนังสือนิทาน เกมการศึกษา ของเล่น เครื่องดนตรี และเครื่องกีฬา สื่อประเภทที่ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำ เช่น สื่อประจำหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ได้รับจากการบริจาคจากผู้ปกครอง เช่น ตุ๊กตา เครื่องมือ เครื่องใช้ เสื้อผ้าที่เป็นของจริง สื่อวัสดุธรรมชาติจากชุมชน นอกจากนี้ยังจัดให้เด็กมีโอกาสใช้สื่อประเภทเทคโนโลยี อาทิ เครื่องเล่นเทป วีดิทัศน์ โทรทัศน์วงจรปิด คอมพิวเตอร์ และสื่อที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ จะได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลายและได้เรียนรู้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียนและในชุมชน เพื่อเน้นให้เด็กสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการที่ได้ลงมือปฏิบัติตามปรัชญาของโรงเรียน

9.7 หลักการประเมินพัฒนาการของเด็ก

โรงเรียนอนุบาลนวมฉวน ประเมินพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ประเมินอย่างต่อเนื่องมีการบันทึก

พฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม รวมทั้งผลงานของเด็ก เพื่อความก้าวหน้าของเด็ก การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามหลักการ ดังนี้

9.7.1 ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก

9.7.2 ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดปี

9.7.3 สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรม

ประจำวัน

9.7.4 ประเมินอย่างเป็นระบบมีการวางแผนเพื่อเลือกใช้เครื่องมือและ จดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

9.7.5 ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้ข้อมูลหลายๆ ด้านไม่ควรใช้การทดสอบ

9.8 วิธีการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

จัดให้มีการประเมินพัฒนาการเด็กทุกด้านโดยใช้ การสังเกตและบันทึก พฤติกรรมของเด็ก การสัมภาษณ์ สันทนา ชักถามเด็ก การสัมภาษณ์ สันทนา ชักถาม ผู้ปกครอง การตรวจผลงาน ประเมินชิ้นงานอย่างต่อเนื่อง และการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบสำรวจจากพฤติกรรมของเด็ก แบบบันทึกการ เล่นตามมุม แบบบันทึกสุขภาพ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น สรุปได้ว่า ในแต่ละวันควรจัดกิจกรรมหลักให้กับเด็ก 6 กิจกรรมดังนี้คือ กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม กิจกรรม เสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา ซึ่งสามารถให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของ โรงเรียน ตัวเด็ก และชุมชน ตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนแม่บทสำหรับโรงเรียนในการจัด การศึกษา โดยโรงเรียนจะต้องนำหลักสูตรแกนกลางกับความเป็นท้องถิ่นหรือจุดเด่นของ โรงเรียนมาวางเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ไปตามองค์ประกอบของหลักสูตร คือ วิสัยทัศน์ คุณลักษณะพึงประสงค์ โครงสร้างเวลาเรียน คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน

10. สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

กุลยา ดันติผลชีวะ (2541, หน้า 12-18) ได้จำแนกประเภทสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

10.1 อุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน อุปกรณ์ทุกชนิดในห้องเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดหาหรือดูแลให้มีมากขึ้น

10.2 ตู้เก็บของหรือชั้นเก็บของสำหรับเด็กรายบุคคล (Locker) เด็กปฐมวัยต้องมีตู้เก็บของเป็นของตนเอง เพราะมีอุปกรณ์หลายอย่างที่เด็กต้องใช้เป็นของตัวเอง เช่น กระเป๋านักเรียน แก้วน้ำ สบู่ แปรงสีฟัน และแปรงฟัน เป็นต้น สิ่งของต่างๆ เหล่านี้เด็กต้องเรียนรู้ที่จะดูแลด้วยตนเอง ตู้สำหรับเด็กจึงต้องมีขนาดเหมาะสมสำหรับเด็กที่จะเก็บของส่วนตัวด้วยตนเองได้ หยิบง่ายจัดง่ายและสะดวกสำหรับเด็ก ที่สำคัญควรหาสื่ออ่อนหวานสวยงาม

10.3 เก้าอี้ เด็กต้องมีน้ำหนักเบา แข็งแรง ขนาดความสูงเหมาะกับตัวเด็ก สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก เมื่อต้องการจัดหรือเคลื่อนเก็บเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ

10.4 โต๊ะ ต้องแข็งแรง น้ำหนักเบา สูงประมาณ 20-22 นิ้ว ทำความสะอาดง่าย ขนาดกว้างพอสำหรับวางอุปกรณ์ในการทำงานของเด็ก การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

10.5 เครื่องเขียน เช่น ดินสอ กบเหลาดินสอ สีแท่ง ยางลบ ต้องจัดเตรียมเป็นชุดสำหรับเด็กแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มใช้ในการทำงานร่วมกัน เมื่อต้องเรียนวาดภาพ ชีตเขียน ตามจินตนาการของเด็ก สำหรับอุปกรณ์เครื่องเขียนนี้ อาจจัดได้เป็น 2 กรณี กรณีแรก ทางโรงเรียนจัดไว้เป็นกองกลางอีกเครื่องเขียนเป็นกระเป๋าชุดส่วนตัวของตนเพื่อเป็นการเตรียมเด็กสำหรับการสร้างนิสัยการเรียนที่ดีในอนาคต

10.6 อุปกรณ์พักผ่อน ได้แก่ เสื่อ หมอนอิง เตี้ยงผ้าใบ เป็นต้น ต้องจัดไว้สำหรับให้เด็กได้เล่นพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น เล่นไปเที่ยวปิกนิก เล่นบ้าน เล่นนั่งชายทะเล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

10.7 โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนควรมีโสตทัศนูปกรณ์ที่สามารถใช้เป็นสื่อในการสอนได้ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ วิดีโอ โทรทัศน์ และเครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น

10.8 อุปกรณ์เล่นตามมุม การจัดมุมสำหรับเด็กที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจ ต้องมีอุปกรณ์เล่นเพียงพอ แต่ละชั้นเรียนควรมีอุปกรณ์สำหรับเล่นตามมุมที่เด็กสามารถนำมาเล่นได้เมื่อถึงชั่วโมงการเล่นอิสระ ลักษณะของอุปกรณ์การเล่นตามมุมต้องสอดคล้องกับมุมที่จัดขึ้น เช่น มุมบ้าน ต้องมีอุปกรณ์เครื่องเรือน ภาชนะ งานครัวต่างๆ มุมวิทยาศาสตร์ ต้องมีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เช่น แว่นขยาย อ่างเลี้ยงปลา และภาชนะปลูกพืช เป็นต้น การจัดมุมใหม่จำเป็นต้องมีเป็นมุมทุกๆ ห้องเรียน อาจจัดเป็นห้องรวมที่เด็กสามารถหมุนเวียนเข้าไปเล่นได้โดยไม่แย่งชิงหรือเบียดเสียด ขึ้นอยู่กับการออกแบบชั้นเรียน ถ้าห้องเรียนใหญ่ การจัดมุมจะง่ายขึ้น สามารถจัดแยกเป็นส่วนการเรียน ส่วนมุมเล่นได้ในตัว แต่บางโรงเรียนห้องเล็กแคบ อาจจัดมุมแยกจากห้องเรียนได้ ทั้งนี้เด็กต้องสะดวกในการใช้เพื่อการเล่นตามมุม อุปกรณ์การเล่นตามมุมที่สำคัญที่ควรต้องมีไว้อย่างน้อย 3 ประเภท คือ

10.8.1 อุปกรณ์ห้องสมุด ประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ รูปภาพที่เด็กสามารถค้นคว้าหาอ่านได้ตามสนใจ เช่น 1) ของเล่นได้แก่ ตุ๊กตา ของเล่นเกี่ยวกับการแพทย์ การจราจร สนวนสัตว์ ตุ๊กตาขนาดเล็ก บ้านขนาดเล็ก และอุปกรณ์ช่างไม้ เป็นต้น 2) บล็อกมีทั้งบล็อกเดี่ยว บล็อกคู่ ขนาดต่างๆ กันที่เด็กสามารถจัดเรียงคิดสร้างสรรค์ได้ตามใจชอบอุปกรณ์การเล่นตามมุมจะเป็นชนิดใดขึ้นอยู่กับประเภทของมุมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นไม่จำเป็นต้องมีทุกประการ แต่มุมที่จัดขึ้นนั้นต้องให้สอดคล้องกับประสบการณ์จริงที่เด็กต้องพบ 3) เครื่องดนตรี ได้แก่ เปียโน เครื่องดีด สี ดี เป่า เท่าที่โรงเรียนจะหาได้เพื่อให้เด็กเล่นเคาะ ฟังจังหวะของดนตรี เมื่อมีกิจกรรมเข้าจังหวะหรือการพักผ่อน เต็นระบำ และร้องเพลง และ 4) อุปกรณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ แป้งปั้น ดินน้ำมัน ดินสอสี สีน้ำ กระดาษสี กระดาษวาดเขียน และภาพสำหรับระบายสี

10.8.2 อุปกรณ์การเรียนรู้อุปกรณ์กลางแจ้ง เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีพลังกายมาก กระฉับกระเฉง เด็กต้องการเล่น ต้องการวิ่ง กระโดด กลิ้ง ล้ม อย่างตั้งใจ การเล่นกลางแจ้ง มีความหมายกับเด็กมาก ชั่วโมงเล่นกลางแจ้งเป็นชั่วโมงอิสระอย่างหนึ่งและจำเป็นที่ครูต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อการพัฒนากล้ามเนื้อเด็ก กล้ามเนื้อใหญ่ การทรงตัว การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ต้องการใช้พลังกำลังให้กับเด็ก การเรียนรู้ความหนักเบา ข้อดีแย่งจะพบมากในการเล่นกลางแจ้ง ดังนั้นเด็กควรมีโอกาสได้เล่นกลางแจ้งอย่างสม่ำเสมอ เช่น 1) เครื่องเล่นสนาม เป็นเครื่องเล่นที่สร้างกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กประกอบด้วย บาร์ไต้

บ้านป็นปาย กระดานลื่น สะพาน ชิงช้า และม้าหมุน เป็นต้น เครื่องเล่นเหล่านี้ต้องมีความแข็งแรง มั่นคงและพอเพียงกับเด็ก ควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยก่อนให้เด็กเล่นทุกครั้ง

2) อุปกรณ์เล่นน้ำ ประกอบด้วย สบู่ ชั้น แปร่ง ถ้วยตวง 3) อุปกรณ์เล่นทราย ประกอบด้วย ขอนซูด ขอนตัก แก้วตวงกระป๋องน้ำ และ 4) อุปกรณ์เครื่องเล่นอื่นๆ ได้แก่ ลูกบอล ถุงโป่งยุบ (Beanbags) เรือ รถยนต์ และรถจักรยาน

10.8.3 อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับประดิษฐ์เอง อุปกรณ์สำเร็จรูปเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดหามาเพื่อการรับรู้ ที่เด็กสามารถเรียนรู้โดยใช้สัมผัสทั้ง 5 ซึ่งให้ความสะดวกแก่ครูในการจัดเตรียมสำหรับการเรียนการสอน แต่อีกสิ่งหนึ่งคือ อุปกรณ์ที่เป็นวัตถุดิบที่เด็กต้องเรียนรู้จัดทำด้วยตนเอง ได้แก่ เศษผ้า เศษกระดาษ เศษกล่อง กระป๋อง ฝาฉีบ จุก และขวด เป็นต้น ที่จัดสำหรับให้เด็กได้คิด สร้าง ประดิษฐ์ของเล่นที่ต้องการด้วยตนเอง ข้อดีของอุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับประดิษฐ์เองนี้ คือ ช่วยสร้างจินตนาการและการคิดแก้ปัญหาให้กับเด็กว่าถ้าเด็กต้องการอะไร เขาจะพัฒนาอุปกรณ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างไร

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย อุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน ตู้เก็บของหรือชั้นเก็บของเด็ก รายบุคคล แก้วใส โต๊ะ เครื่องเขียน อุปกรณ์พับฉอน โสตทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์เล่นตามมุม อุปกรณ์ห้องสมุด อุปกรณ์เรียนรู้กลางแจ้ง และอุปกรณ์เรียนรู้สำหรับการประดิษฐ์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก

11. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 39-42) ได้ระบุถึงการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

11.1 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) จัดประสบการณ์เล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเกณฑ์โดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง 2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ 3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต 4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ และ 5) ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

11.2 แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ 2) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง 3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ 4) จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้ริเริ่ม คิดวางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก 5) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้ทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน 6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีของเด็ก 7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 8) จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ 9) ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ และ 10) จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและการวิจัยในชั้นเรียน

11.3 หลักการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน 2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที 3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่นการเล่นตามมุม และการเล่นกลางแจ้ง เป็นต้น ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที และ 4) กิจกรรมมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงหลักการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กได้รับการพัฒนา มีการประเมินพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง แนวการจัดประสบการณ์ โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จิตวิทยาเด็ก รู้ถึงการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านภาษา

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต สิ่งมีชีวิตไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์เริ่มเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนตาย สำหรับมนุษย์การเรียนรู้เป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่นๆ

1. ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ มนุษย์จำเป็นจะต้องเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้จะช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ ดังนี้ เช่น กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528, หน้า 23) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมไปเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝน มิใช่เป็นมาจากการตอบสนองตามธรรมชาติ วุฒิภาวะ พืชของยาต่างๆ รวมทั้งอุบัติเหตุหรือความบังเอิญ กัญญา สุวรรณแสง (2540, หน้า 45) ให้คำจำกัดความไว้ว่า การเรียนรู้คือ กระบวนการทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม ทำให้อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร แต่ไม่รวมถึงพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเหตุอื่น ๆ เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วย ฤทธิ์ยา หรือสารเคมี เป็นต้น และ มาลินี จุฑา (2542, หน้า 32) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้มา

ส่วนทัศนะของ มุกดา ศรียงค์ และคณะ (2542, หน้า 78) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างถาวรของพฤติกรรม อันเป็นผลเนื่องมาจากการประสบการณ์ในอดีต สุชา จันท์ธรม (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้คือกระบวนการที่นอก

งามของอินทรีย์หรือพัฒนาการของอินทรีย์ ทำให้อินทรีย์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น หรือปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี และสจวร์นค์ โค้วตระกูล (2544, หน้า 43) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ในส่วนนักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้หลายท่าน เช่น Thorndike (1967, p. 224) กล่าวว่า การเรียนรู้คือการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาตอบสนอง De Cecco (1968, p. 89) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับการเสริมแรง และทักษะของ Gagne (2012, p. 56) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพหรือความสามารถของบุคคล อันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะคงอยู่ให้เห็นได้นานพอสมควร Plotnik (1989, p.112) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยอย่างถาวรอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ Weiten (1989, p. 88) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยและความรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และทักษะของ Worchel (1989, p. 57) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการให้ประสบการณ์หรือปฏิบัติการจนทำให้บุคคลเกิดความสามารถในการกระทำกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใด โดยความสามารถนั้นจะเกิดขึ้นอย่างถาวร

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง ขบวนการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างคงทนถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกหัด เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ สามารถตอบสนองความต้องการได้

2. จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom and others (1956, p. 34) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ

2.1.1 ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ผลของการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถทางสมอง ครอบคลุมพฤติกรรมประเภท ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และประเมินผล

2.1.2 ด้านเจตพิสัย (Affective Domain) คือ ผลของการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงด้านความรู้สึก ครอบคลุมพฤติกรรมประเภท ความรู้สึก ความสนใจ ทศนคติ การประเมินค่า และค่านิยม

2.1.3 ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ ผลของการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถด้านการปฏิบัติ ครอบคลุมพฤติกรรมประเภท การเคลื่อนไหว การกระทำ การปฏิบัติงาน และการมีทักษะและความชำนาญ

Bloom (1956, p. 76) ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับ คือ 1) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด 2) ความเข้าใจ (Comprehend) 3) การประยุกต์ (Application) 4) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้ 5) การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่ และ 6) การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

2.2 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Mayor ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญ และตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อยๆ 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ 1) พฤติกรรม ควรชี้ชัดและสังเกตได้ 2) เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ และ 3) มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

2.3 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Brendan ได้แก่ 1) ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์ 2) ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน 3) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ 4) ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง 5) ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง และ 6) เนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

2.4 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Tylor ได้แก่ 1) ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน 2) การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และ 3) บูรณาการ (Integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้อง

กัน เนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมด ของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ใน สถานการณ์ต่างๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม

3. องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ เช่น อุลลร์ตัน เฟ็งสตีธ (2530, หน้า 35) เสนอว่าการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ 1) แรงขับ (Drive) แรงขับเป็นสิ่งที่เร้าอย่างหนึ่งที่มีผลทำให้เด็กเกิดการเคลื่อนไหวเกิดมีปฏิกิริยา อันชักนำไปสู่การเรียนรู้ต่อไป 2) สิ่งเร้า (Stimulus) สิ่งเร้าเป็นตัวการที่ทำให้บุคคลมีปฏิกิริยา ได้ตอบออกมา สิ่งเร้าจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมว่า จะแสดงอาการตอบสนองออกมา ในลักษณะใด อย่างไรหรือรูปแบบใดซึ่งสิ่งเร้าทุกชนิดจะต้องมากระทบระบบประสาทของ บุคคลก่อนเสมอ จึงจะทำให้บุคคลนั้นตอบสนองได้ 3) การตอบสนอง (Response) อาการ ตอบสนองหรือพฤติกรรมต่างๆ จะเกิดขึ้นได้นั้นเพราะบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ซึ่ง แบ่งออกเป็น การตอบสนองทางร่างกาย การตอบสนองทางวาจา และการตอบสนองทาง จิตใจ และ 4) สิ่งเสริมแรง (Reinforcement) สิ่งเสริมแรงเป็นสิ่งที่มาเพิ่มกำลังหรือ ความสามารถทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับอาการตอบสนองเพิ่มมากขึ้น ในทัศนะ ของ Dollard and Miller (2012, p.78) เสนอว่า การเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ 1) แรงขับ (Drive) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ ของบุคคลทั้งสมอง ระบบประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ แรงขับและความพร้อมเหล่านี้จะ ก่อให้เกิดปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมที่จะชักนำไปสู่การเรียนรู้ต่อไป 2) สิ่งเร้า (Stimulus) เป็น สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นตัวการที่ทำให้บุคคลมีปฏิกิริยา หรือ พฤติกรรมตอบสนองออกมา

ในสภาพการเรียนการสอน สิ่งเร้าจะหมายถึงครู กิจกรรมการสอน และอุปกรณ์ การสอนต่างๆ ที่ครูนำมาใช้ 3) การตอบสนอง (Response) เป็นปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมาเมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ทั้งส่วนที่สังเกตเห็นได้และส่วนที่ไม่ สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น การเคลื่อนไหว ท่าทาง คำพูด การคิด การรับรู้ ความสนใจ และ ความรู้สึก เป็นต้น และ 4) การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นการให้สิ่งที่มีอิทธิพลต่อบุคคล อันมีผลในการเพิ่มพลังให้เกิดการเชื่อมโยง ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองเพิ่มขึ้น การ

เสริมแรงมีทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลเป็นอันมาก สำหรับในทัศนะของ Gagne (2012, p. 24) เสนอการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ คือ 1) การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ 2) การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ 3) การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว 4) ความสามารถในการจำ (Retention Phase) 5) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase) 6) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase) 7) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase) และ 8) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพ

4. ธรรมชาติของการเรียนรู้

ธรรมชาติของการเรียนรู้ของคนประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการคือ (มาลี จุฑา, 2542, หน้า 67 – 68) 1) ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการอยากรู้อยากเห็นสิ่งใดก็ตาม จะเป็นสิ่งยั่วยุให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ 2) สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้จะต้องมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัส สำหรับผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนตื่นนอน ขวนขวายและใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่น่าสนใจนั้นๆ 3) การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัส ผู้เรียนจะทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตาหู ลิ้นชิม จมูกดม ผิวหนังสัมผัสและสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้า เป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการเปรียบเทียบและคิดอย่างมีเหตุผล และ 4) การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนองของผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนอาจเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่งจะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้เรียนรู้ในวิชาชีพชั้นสูงจนสามารถออกไปประกอบอาชีพชั้นสูงได้ นอกจากจะได้รับการรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้วยังได้รับการรางวัลเป็นเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจทางสังคมอีกประการหนึ่งด้วย

5. การเรียนรู้และการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรับรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนปฐมวัยเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนปฐมวัย สามารถจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับความสนใจและความแตกต่างรายบุคคล โดยเฉพาะครูปฐมวัยในฐานะผู้จัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยควรศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุให้เข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะได้ปฏิบัติตนในการส่งเสริมความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ระยะแรกของเด็กเหมาะสมกับการรับรู้ภาษาเริ่มแรกของเด็กปฐมวัย ประเด็นสำคัญที่ครูปฐมวัยควรจะต้องรู้และเข้าใจ ควรเริ่มตั้งแต่ช่วงเด็กหัดพูด เด็กจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาอัตโนมัติ ได้แก่ การหัดพูดจากพยางค์หรือคำโดด ก่อนแล้วจึงหัดสร้างประโยคบอกเล่า คำถาม และปฏิเสธ ลักษณะการสร้างประโยคของเด็กในขั้นแรกเด็กจะเอาคำมาเรียงต่อกัน เด็กจะเริ่มพูดชัดเจนถูกหลักไวยากรณ์เมื่ออายุประมาณ 3 ขวบและจะพัฒนาทักษะการเปล่งเสียง พยางค์สระเดี่ยว ควบกล้ำ สระเดี่ยว สระประสม ในช่วงอายุ 4 ขวบ สิ่งสำคัญในการสร้างลีลาและจังหวะในการพูด คือ แบบอย่างที่ดีที่เด็กจะทำตาม การเด็กจะพัฒนาภาษาพูดได้เร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับโอกาสของเด็กจะได้เรียนรู้ ความสามารถของเด็ก และการให้เห็นแบบอย่างการใช้ภาษาสื่อสารความหมายของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ จะทำให้เด็กได้ค้นพบคำศัพท์ใหม่จากบุคคลรอบข้าง การใช้คำศัพท์ได้ดีจะทำให้เด็กสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น (ศรียา นิชมธรรมและประภัสสร นิชมธรรม, 2540, หน้า 30 - 32) สอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner, (1983), และ Vygotsky, (1978) ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อนและครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาในการสื่อสารความหมายให้ผู้อื่นรับรู้ขณะเดียวกันกับเด็กจะพยายามค้นหาความหมายตามเข้าใจของตนว่าตรงกับความหมายที่ผู้อื่นยอมรับ

นอกจากนี้การใช้ภาษาพูดสื่อความหมายของเด็กยังสะท้อนให้เห็นว่าภาษาที่เด็กใช้เป็นเครื่องมือที่จะสะท้อนความคิดเห็นของเด็กที่ทัศนะของ Delacato (1958) ได้แบ่งความหมายของคำที่เด็กใช้สื่อสารกับผู้อื่นรับรู้ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความหมายที่บอกลักษณะต่างๆ ไปของสิ่งของหรือสิ่งที่อ้างถึงโดยทั่วๆ ไป อาจเป็นชื่อของสิ่งต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจงไปก็ได้

2. ความหมายที่ให้ข้อมูลรายละเอียดและความรู้สึกเป็นความหมายที่มีความหมายที่มีมากกว่าชื่อของสิ่งของเท่านั้น โดยแบ่งได้ดังนี้

2.1 ความหมายที่บอกรายละเอียด เป็นความหมายของสิ่งของหรือสิ่งที่ยังถึงโดยทั่วไป อาจจะเป็นชื่อของสิ่งของสิ่งต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจงลงไป เช่น หมา วัว หรือสัตว์ที่มีขาสี่ขา มีขนรอบตัว มีขนรอบตัวและเลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน

2.2 ความหมายที่บอกความรู้สึกในใจ เป็นความหมายที่มีมากกว่าชื่อของสิ่งของเหล่านั้นซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดรวบยอดอันเนื่องมาจากประสบการณ์ของแต่ละคน จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาและการเรียนรู้คำศัพท์ ความหมายของคำได้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้ภาษาของเด็กไว้ว่า เด็กสามารถถ่ายทอดภาษาโดยการพูด การเขียน และสามารถรับรู้ภาษาโดยการฟัง การอ่าน ซึ่งจะเรียนรู้ไปพร้อมกันเด็กเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองตามธรรมชาติซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายจากประสบการณ์จริงที่แวดล้อมด้วยภาษาเขียนและได้เห็นแบบอย่างการใช้ภาษาของผู้ใหญ่ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ดังนั้นปัจจัยในการเรียนรู้ภาษาและสภาพแวดล้อมรอบตัว เด็กจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

หนังสือนิทาน

1. ความหมายของหนังสือนิทาน

ความหมายของนิทานมีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของนิทาน ไว้ดังนี้ เกษลดา มานะจตุติ และอภิญา มนูญศิลป์ (2544, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องเล่าต่อกันมาโดยใช้วาจาหรือเล่าโดยแสดงภาพประกอบ หรือการเล่าโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภทต่างๆ ประกอบก็ได้ เช่น หนังสือภาพหุ่นหรือการใช้คนแสดงบทบาทลีลาเป็นไปตามเนื้อเรื่องของนิทานนั้นๆ แต่เดิมนิทานถูกเล่าสู่กันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเครื่องบันเทิงใจในยามว่างและเพื่อถ่ายทอดความเชื่อความศรัทธา เสื่อมใสในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึดถือของคนแต่ละกลุ่ม วิลโล มาตจอร์ส (2545, หน้า 12) ได้

กล่าวถึงความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก ในทาง คติชนวิทยา ถือว่านิทานเป็นเรื่องเล่าสืบสานต่อกันมาถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งใน หลายอย่างของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่าซึ่งนิทานนั้นเล่าปากเปล่า จดจำกันมา แบบมุขปาฐะ และนิทานที่มีการเขียนการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, หน้า 588) ได้ระบุความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก และนิทานอีสป และทัศนะของ เกริก ยุ้นพันธ์ (2547, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่อง ขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดการสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกคติสอนใจลงไป และประคอง นิมมานเหมินทร์ (2550, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันต่อๆ มา จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง เช่น นิทานสังข์ทอง ปลาบู่ทอง หรือโสนน้อยเรือนงาม มีการเล่าสู่กันฟังจากปู่ย่าตายายของเรา พ่อแม่ของเรารวมทั้งตัวเราเอง ไปจนถึงลูกหลานเหลนโหลนของเรา เป็นทอดๆ กันไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า บางครั้งก็แพร่กระจาย จากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่นหนึ่ง เช่น นิทานเรื่องสังข์ทอง อาจมีหลายสำนวนแล้วแต่ความ ทรงจำ ความเชื่อ อารมณ์ของผู้เล่า และวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าต่อๆ กันมาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือมีการผูกเรื่องขึ้น โดยใช้วาจาหรือเป็นการเล่าที่มีภาพประกอบการเล่าโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบ เช่น หนังสือภาพ หุ่น การเล่าปากเปล่า การใช้คนแสดง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินให้ความรู้ เป็นเครื่อง บันเทิงใจยามว่างและถ่ายทอดความเชื่อความศรัทธาเชื่อมโยงในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บางครั้งก็ สอดแทรกคติหรือคุณธรรมสอนใจลงไปด้วย

2. ความสำคัญของหนังสือนิทาน

นิทานเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตเด็กช่วยให้เด็กมีความสุข ให้แง่คิดและคติสอนใจ การจัดประสบการณ์ให้เด็กโดยใช้นิทาน เป็นสิ่งจำเป็นเพราะการเล่านิทาน สามารถใช้เป็น เครื่องมือในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กได้มีนักวิชาการ กล่าวถึงความสำคัญ ของนิทานไว้หลายท่าน ดังนี้ เกริก ยุ้นพันธ์ (2547, หน้า 55-56) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของการเล่านิทาน ดังนี้

2.1 เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิด เป็นกันเองกับผู้เล่า

- 2.2 เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกร่วมในขณะที่ฟัง ทำให้เขาเกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลายและสดชื่นแจ่มใส
- 2.3 เด็กๆ หรือผู้ฟังจะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลาเพิ่มขึ้นหรือยาวขึ้น โดยเฉพาะผู้เล่าที่มีความสามารถในการดึงผู้ฟังหรือเด็กใจจดจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มีขนาดความยาว
- 2.4 เด็กๆ หรือผู้ฟังจะถูกกล่อมเกลียดด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กๆ ผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น
- 2.5 นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อน รู้จักการรับและการให้ มองโลกในแง่ดี
- 2.6 นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหา
- 2.7 นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กหรือผู้ฟัง โดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ
- 2.8 เด็กๆ และผู้ฟังจะได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
- 2.9 นิทานช่วยสร้างเสริมจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง
- 2.10 นิทานสามารถช่วยให้เด็กๆ และผู้ฟังได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง การออกเสียง การกระดกลิ้น ร เรือ และ ล ลิง ได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ
- วิเชียร เกษประทุม (2550, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานว่ามีคุณค่าและมีประโยชน์ ดังนี้ 1) นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไร้ที่น่าเบื่อหน่าย 2) นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลที่ขี้บ่นชอบดุด่า น่าเบื่อหน่ายหรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง นิทานที่สนุกสนานก็จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิด ลดความเกรงกลัวหรือน่าเบื่อหน่ายผู้ใหญ่ 3) นิทานให้การศึกษาและสร้างเสริมจินตนาการ 4) นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สังคมพึงประสงค์ให้แก่ผู้ฟัง เช่น ให้เชื่อสัตย์ ให้เชื่อผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ให้ขยันขันแข็ง เป็นต้น และ 5) นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อถือ เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, หน้า 11-16) ได้ให้ความสำคัญของนิทานว่า นิทานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะนอกจากนิทานจะช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกสนานแล้ว ยังเป็นโลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบที่ช่วยถักทอสายใยความรักความฝันสานสัมพันธ์อันอบอุ่นความละมุนละไมในกลุ่มสมาชิกของครอบครัว อีกทั้งนิทานยังให้แง่คิดคติสอนใจ และปรัชญาชีวิตอันล้ำลึกแก่เด็ก นิทานมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ดังนี้ 1) ช่วยพัฒนาเด็กทางด้านลักษณะชีวิต เด็กได้เรียนรู้ถึงลักษณะชีวิตที่ดีผ่านนิทานที่ปรารถนาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี เช่น มีคุณธรรมจริยธรรม มีความกล้าหาญ และมีความยุติธรรม 2) การพัฒนาเด็กด้านบุคลิก บุคลิกเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่มากในนิทานซึ่งจะได้รับรู้ถึงบุคลิกภาพที่ดี ที่จะช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างดี เช่น ความเชื่อมั่น การรักชาติ ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีมารยาทที่ดี และความเป็นผู้นำ 3) การพัฒนาเด็กด้านความรู้และสติปัญญา 4) การพัฒนาเด็กในด้านทักษะและความสามารถ และ 5) การพัฒนาเด็กในด้านสุขภาพ นิทานเป็นกระบวนการหนึ่งที่กำหนดบทบาท ในด้านสุขภาพให้เกิดแก่เด็ก เพราะเมื่อเด็ก ได้อ่านหรือฟังนิทาน แล้วจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการที่จะรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตน

บวร งามศิริอุดม (2554, หน้า 87) ได้กล่าวถึง ความสำคัญที่ได้จากการเล่านิทาน ดังนี้ 1) ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 2) ให้รู้จักคำเรียกชื่อสิ่งของต่างๆ จากรูปภาพในนิทาน 3) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พัฒนาความคิดจินตนาการ 4) ให้ความรู้สึกที่ดีต่อเด็ก และ 5) มีความตลกขบขันให้ความสนุกสนาน ช่วยแก้ปัญหาให้กับเด็ก เมื่อเปรียบเทียบกับตนเองกับตัวละคร

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นิทานให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานและผ่อนคลายความเครียด สร้างเสริมจินตนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน ช่วยพัฒนาเด็กทางคุณลักษณะชีวิต พัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก พัฒนาด้านความรู้และสติปัญญา ทักษะและความสามารถทางภาษา

3. ประเภทของนิทาน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการกล่าวถึงประเภทของนิทานออกเป็นหลายประเภท โดยให้การแบ่งที่แตกต่างกันไป เช่น ไพพรรณ อินทนิศ (2544, หน้า 27) ได้แบ่งประเภทนิทานไว้ดังนี้คือ การแบ่งนิทานตามรูปแบบ (Form) และการแบ่งนิทานตามชนิดของนิทาน (Type Index)

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย (Fairy Tale) มักจะกำหนดสถานที่ที่เลื่อนลอยไม่แน่ชัด เช่น ในกาลครั้งหนึ่งมีเมืองๆ หนึ่ง มีตัวละครมีฤทธิ์เดชมาก ถ้าเป็นชายยากจนจะแต่งงานกับหญิงสูงศักดิ์ เช่น ลังข์ทอง ปลาบู่ทอง สโนว์ไวท์ และซินเดอเรลล่า

2. นิทานท้องถิ่น (Legend) หรือที่เรียกว่า “ตำนาน” มักเป็นเรื่องขนาดสั้นเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเรื่องพิสดาร แต่เชื่อว่าเป็นจริง เช่น เรื่องพระยาทอง พระยาพาน พระร่วง นิทานท้องถิ่นอาจจะแยกย่อยได้ดังนี้ 1) นิทานประเภทอธิบาย (Explanatory Tale หรือ Etiological Tale) เช่น ทำไมห้ามนำน้ำส้มสายชูเข้ามาในเมืองลพบุรี อธิบายว่าสถานที่ต่างๆ เหตุใดจึงมีชื่อเช่นนั้น อธิบายปรากฏการณ์ เช่น เหตุใดพระราหูกับพระจันทร์จึงเป็นอริต่อกัน เหตุใดจึงมีขนดำ 2) นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น โชคลาภ 3) นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง 4) นิทานวีระบุรุษ (Hero tale) กล่าวถึงความสามารถ ความองอาจกล้าหาญของบุคคล นิทานวีระบุรุษคล้ายคลึงกับนิทานปรัมปรา ซึ่งมีตัวเอกเป็นวีระบุรุษเหมือนกันแต่นิทานวีระบุรุษมีการกำหนดเวลาแน่นอน จะมีเรื่องพันวิสัยมนุษย์อยู่บ้าง แต่เชื่อว่ามีเค้าเรื่องจริง และ 5) นิทานคติสอนใจเป็นเรื่องสั้นๆ

3. เทพปกรณัม (Myth) ตัวบุคคลในเรื่องมักเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น เรื่องพระอินทร์ ท้าวมาสงกรานต์ เมขลา-รามสูร

3.1 นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) แต่มีความประพจน์เช่นเดียวกับคน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) นิทานประเภทสอนคติธรรม คล้ายกับนิทานคติสอนใจ คือตัวเอกต้องเป็นสัตว์ แต่มีคติ เช่นราชสีห์กับหนู และ 2) นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือไม่จบ (Formula Tale) มีวิธีการเล่าแบบจำเพาะ

วรรณิ ศิริสุนทร (2544, หน้า 30-32) ได้กล่าวถึงประเภทของนิทานดังนี้

1. นิทานมีเนื้อหาที่ใช้ถ้อยคำต่างๆ ด้วยตนเอง ได้แก่นิทานต่างๆ ที่มีหลักการสะสมคำอยู่เรื่อยๆ

2. นิทานเกี่ยวกับสัตว์ สัตว์ที่ฉลาดหรือโง่งจะทำหน้าที่เป็นตัวละครสำคัญ แทนคนและได้รับประสบการณ์ที่เป็นปัญหาคล้ายคลึงกัน
3. นิทานที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับสัตว์ หรือนิทานที่อธิบายถึงปรากฏการณ์บางอย่างว่าเป็นอย่างไร หรือทำไม
4. นิทานที่เป็นบทโครงมีใจความเป็นแบบบรรยายโวหาร อาจมีเหตุการณ์ของบุคคลต่างๆ ที่นิยมเล่ากันออกมาในรูปแบบโครงและร้องกันมาตั้งแต่เดิม
5. ตำนานนิทานพื้นบ้าน มีลักษณะดำเนินเรื่องอย่างตรงไปตรงมาและรวดเร็ว ตัวละครมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ
6. นิทานโกหกเป็นความพยายามของมนุษย์มาเป็นเวลานานับศตวรรษ เพื่อจะอธิบายความจริงเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อทางปรัชญา และปรากฏการณ์ซึ่งสามารถเข้าใจได้อย่างมีเหตุผล
7. นิทานที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่องโดยเฉพาะเรื่องที่เล่าให้เด็กฟัง ควรจะมีคำกริยาที่ตอบคำถามว่าใครทำอะไรได้มากที่สุด
8. มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ก่อให้เกิดความตื่นเต้น เด็กอยากฟังเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ การผูกเรื่องต้องให้แนบเนียน และให้มีเรื่องปลุกย่อยที่จะนำออกนอกทางได้น้อยที่สุด เพราะผู้ฟังไม่มีโอกาสจะทวนและตอบว่าต้นเรื่องเดิมเป็นอย่างไร ควรเลือกนิทานที่จบในตัวของตัวเอง ถ้าจะเลือกเอานิทานชุดที่มีตัวละครเอกชุดเดียวกันไปกระทำเรื่องราวต่างๆ ก็ควรยกเรื่องและตอนแต่ละตอนที่จบในตัวเองแต่ละครั้งที่เล่า
9. เนื้อเรื่องเป็นแบบพรรณนาโวหารซึ่งจะก่อให้เกิดภาพพจน์ เรื่องอย่างนี้มีส่วนชวนให้นิทานน่าฟังแต่ต้องคำนึงถึงอายุผู้ฟังด้วย
10. เรื่องที่แสดงปฏิภาณไหวพริบของตัวละคร มีการสนทนาโต้ตอบซึ่งแสดงให้เห็นถึงสติปัญญาเฉียบแหลม
11. เรื่องที่แสดงความรู้สึกสะเทือนใจ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกสะเทือนใจในเรื่องความรัก ความเกลียด หรือความโกรธ ซึ่งผู้แต่งละครเขียนไว้ทำให้นิทานน่าฟังยิ่งขึ้น เด็กย่อมไม่ชอบเรื่องที่จืดๆ ไม่มีอะไร นิทานที่เล่าควรมีตอนที่น่าตื่นเต้น เคร่าโคกสอดแทรกลงไปด้วย

12. เรื่องผีควรถูกเลือกให้ย่น่ากลัวเกินไป เด็กจะขวัญเสียหวาดกลัว อาจเป็นเรื่องในแนวที่คนพบผีโดยไม่รู้สึกละอะไร และพูดจาโต้ตอบกันได้

13. เรื่องเกี่ยวกับสัตว์เล็กๆ ที่ใช้ไหวพริบความสามารถ ชนะสัตว์ใหญ่กว่าที่เกร หรือช่วยป้องกันตนเองให้พ้นอันตรายให้อยู่รอดปลอดภัย โดยอาศัยเล่ห์กล ปฏิภาณและความสามารถและความร่วมมือ ร่วมใจกันระหว่างเพื่อนๆ

14. เรื่องซ้ำชั้นมักเป็นเรื่องราวความน่ารักของสัตว์ ความโง่ของคน ความโลภของคน

วิลโล มาศจรัส (2545, หน้า 14-21) ได้กล่าวประเภทนิทานไว้ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือนิทานภายิต ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไร ตัวเอกของเรื่องจะมีคุณสมบัติพิเศษคือมีฤทธิ์เดช แบ่งตัวละครออกมาเป็นตัวละครที่มีอำนาจ ได้แก่ ช่าง สิงโต และเสือ ตัวละครฝ่ายอธรรมแสดงถึงความเจ้าเล่ห์ ชีโกงได้แก่ สุนัขจิ้งจอก ตัวละครที่มีสติปัญญาน้อย เช่น ลา ตัวละครที่ซุกซน เช่น ลิง ตัวละครที่แสดงถึงความมีอายุยืน คือ เต่าและตัวละครที่ปราดเปรียวคือ กระต่าย

2. นิทานท้องถื่น หรือนิทานชาวบ้านเป็นนิทานเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โชคกลาง มีคติสอนใจให้รู้จักคิดให้รอบคอบ ไม่ประมาทอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

3. นิทานเทพนิยาย ตัวละครเป็น มนุษย์ที่สูงศักดิ์ เช่นเจ้าหญิง เจ้าชาย เรื่องที่รู้จักกันทั่วไปคือ เจ้าหญิงนิทรา และซินเดอเรลล่า

4. นิทานสัตว์ เป็นนิทานที่มีตัวสัตว์เป็นตัวเอกมีความคิดมีการกระทำต่างๆ การพูด การจ่าอย่างมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมที่สอดแทรกคตินิยม

5. นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานสั้นๆ เรื่องราวไม่น่าเป็นไปได้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความโง่ กลโกง การแก้แค้นแก้แค้น ใช้ปฏิภาณไหวพริบ

6. นิทานชาดก เป็นนิทานที่อยู่ ในคัมภีร์ที่เรียกว่า นิบาตชาดกกับปัญญาชาดก เป็นนิทานที่เป็นคำสอนของผู้แสดงธรรมะ ซึ่งคนไทยจะได้ฟังมากที่สุดจากพระภิกษุในเวลาเทศนาที่มีการยกนิทานชาดกขึ้นมาขยายความให้เป็นข้อคิดเตือนใจ

เกริก ยุ้นพันธ์ (2547, หน้า 20-22) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทาน ไว้ดังนี้

1) เทพนิทานหรือเทพนิยาย 2) นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน 3) นิทานคติสอนใจ

- 4) นิทานวีระบุรุษ 5) นิทานอธิบายเหตุ 6) เทพปกรณัม 7) นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอกและ
8) นิทานตลกขบขัน

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2550, หน้า 9-15) ได้แบ่งนิทานสำหรับเด็กออกเป็น
11 ประเภท ได้แก่ 1) นิทานเทพปกรณัมหรือนิทานปรัมปรา 2) นิทานมหัศจรรย์ 3) นิทานชีวิต
4) นิทานประจำท้องถิ่น 5) นิทานคติสอนใจ 6) นิทานอธิบายสาเหตุ 7) นิทานเรื่องสัตว์
8) นิทานเรื่องผี 9) นิทานมุขตลก 10) นิทานเรื่องไม้ และ 11) นิทานเข้าแบบมี 2 ประเภท คือ
นิทานไม่รู้จบและนิทานลูกโซ่

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเภทของนิทาน
นั้นมีหลายประเภท ได้แก่ นิทานเทพนิยาย นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานคติสอนใจ
นิทานชีวิต นิทานเรื่องผี ขบขัน นิทานชาวบ้าน นิทานเกี่ยวกับสัตว์ นิทานที่เป็นบทโครง
มีใจความเป็นแบบบรรยายโวหารนิทานโกหก นิทานตลกขบขัน

4. ลักษณะนิทานสำหรับเด็ก

นิทานจะมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การเลือกนิทาน
ให้เหมาะสมกับเด็ก เพราะเด็กแต่ละวัยมีพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจแตกต่างกัน
ควรควรเลือกนิทานที่สนองความต้องการของเด็กในแต่ละวัย

กรมวิชาการ (2546, หน้า 10-17) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานสำหรับเด็ก
ดังนี้

1. เนื้อหา มีวัตถุประสงค์และเรื่องแบ่งออกอย่างชัดเจน ควรมีความคิดรวบ
ยอดเพียงเรื่องเดียว ไม่ควรมีหลายเรื่อง เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสนได้ ไม่ควรเป็นเรื่องที่เน้น
เนื้อหาหลายๆ อย่างซับซ้อนอยู่ในเรื่องเดียวกัน

2. เนื้อหา ต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยนิทานสำหรับเด็กเล็ก เนื้อหา
ควรมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่มีบทบรรยายมาก มีเรื่องราวแสดงความเคลื่อนไหว
ของตัวละคร มีการดำเนินเรื่องของตัวละคร ใช้ตัวละครเหมาะสม มีบทบาทสนทนาพอสมควร
ดำเนินเรื่องในสัดส่วนที่เหมาะสม ถ้ามีบทบรรยายมากๆ ผู้อ่านจะเบื่อหน่าย ละทิ้งการอ่าน
กลางคันได้

3. รูปแบบการเขียนมีทั้งนิทานพื้นเมือง เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร
จดหมาย บันทึกเรื่อง ความเรียงรวมทั้งร้อยกรองทุกรูปแบบ แนวการเขียนควรเลือกให้

เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ เมื่อเลือกใช้แบบใดจะต้องใช้อย่างถูกต้องตามรูปแบบไม่ปะปนจนสับสน

4. ภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กจะต้องมีภาพประกอบเสมอ บางเล่มมีภาพน้อย บางเล่มมีภาพมากจนจัดเป็นประเภทหนังสือภาพ เด็กอายุน้อยภาพต้องมีมาก สีของภาพเด็กเล็กชอบสีสดใสมากกว่าภาพขาวดำ ภาพนั้นต้องชัดเจนไม่มีดมัว

5. ภาษาและสำนวนที่ใช้ ควรใช้ภาษาง่ายๆ ไม่ต้องแปลซ้ำอีกครึ่งหนึ่ง หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์วิชาการ ใช้ประโยคสั้นๆ กะทัดรัดอ่านได้ความง่าย ชัดเจน ไม่ซับซ้อน เด็กเล็กใช้ประโยคและคำซ้ำๆ กันให้มาก เพื่อส่งเสริมความจำโดยให้เห็นบ่อยๆ ได้ฟังบ่อยๆ จะจดจำได้เอง

6. ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร เด็กวัย 2-6 ขวบ (วัยอนุบาล และ ป.1) ควรเขียนแยกเป็นคำๆ ใช้ตัวอักษรโตขนาดประมาณ 24-30 พอยท์ใช้ตัวพิมพ์ธรรมดาหรือตัวเขียนที่ชัดเจนถูกต้องและใช้แบบเดียวตลอดทั้งเล่ม ไม่ใช้ตัวอักษรประดิษฐ์ ลวดลาย ในหน้าหนึ่งๆ ไม่ควรมีตัวหนังสือมากหรือมีหลายย่อหน้า

7. รูปเล่มควรมีขนาดกะทัดรัด การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงทนทานต่อการหยิบใช้ของเด็ก จำนวนหน้าของหนังสือสำหรับเด็กวัย 2-5 ขวบ ประมาณ 8-16 หน้า เด็กวัย 6-11 ขวบ ประมาณ 16-23 หน้า

มานพ ถนอมศรี (2546, หน้า 28-29) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานสำหรับเด็กไว้ดังนี้ 1) รูปเล่มขนาดจำนวนหน้าที่เหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหา นับตั้งแต่ปกหน้าซึ่งเป็นส่วนแรกสุดของหน้า มีความงดงาม ความคงทนและความเสน่ห์เร้าใจ ปกหนังสือโดยทั่วไปมักใช้กระดาษแข็งและหนากว่ากระดาษเนื่อกของเล่ม 2) ด้านเนื้อหา เป็นส่วนหลักของการนำเสนอเนื้อหา โดยใช้ตัวอักษรชนิดต่างๆ ที่อ่านง่ายชัดเจนร้ายเรียงกันไปตั้งแต่ต้นจนจบเนื้อหาในหนังสือทุกเล่มควรเขียนถูกต้อง มีการจัดย่อหน้าและควรวรรคตอนอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังอาจใช้ขนาดและแบบตัวอักษรช่วงเน้นให้เกิดการอ่านเป็นไปอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินมากขึ้น และ 3) ด้านภาพประกอบ เป็นส่วนเสริมแรงในการนำเสนอเนื้อหาสาระสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภาพประกอบไม่เพียงแต่ช่วยให้เรื่องราวที่นำเสนอชัดเจนครบถ้วน ยังทำหน้าที่ตกแต่งให้หนังสือดูงดงาม เพิ่มความสบายตา สบายใจใจการอ่านหนังสือ

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะนิทานสำหรับเด็กมีลักษณะดังนี้คือ เป็นนิทานที่มีเนื้อหา วัตถุประสงค์และแก่นเรื่องชัดเจน ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย ควรใช้ภาษาต่างๆ หลีกเลียงคำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์วิชาการ ใช้ประโยคสั้นๆ ชัดเจน มีภาพประกอบรูปเล่มขนาดกะทัดรัด จำนวนหน้าเหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหา มีความงดงาม แข็งแรงทนทานต่อการหยิบใช้

5. นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

เกริก ยู่นพันธ์ (2547, หน้า 58-59) ได้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก โดยแบ่งได้ตามความต้องการและพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ ไว้ดังนี้

1. เด็กวัยแรกเกิดถึง 2 ขวบ เด็กวัยนี้สนใจนิทานที่มีเรื่องสั้นๆ หรือนิทานที่กล่าวถึงถ้อยคำเป็นคำๆ พร้อมภาพประกอบที่มีสีสัน
2. เด็กวัยระหว่าง 2 ถึง 4 ปี เด็กวัยนี้ จะสนใจคำพูดที่มีถ้อยคำคล้องจอง ชอบซักถามเด็กจะจำคำลงท้ายของแต่ละประโยคของคำคล้องจองโดยออกเสียงตามหรือเปล่งเสียงร้องตามด้วยเป็นคำๆ นิทานเรื่องยาวๆ เด็กจะชอบมากและชอบเรื่องเล่าที่มีคำคล้องจองสัมผัสกัน นิทานสำหรับเด็กวัยนี้ก่อนนอนก็มีความสำคัญมากนิทานที่ใช้เล่าจะเป็นเรื่องเดิมซ้ำและซ้ำอีกของทุกๆ คืน และคืนละหลายๆ ครั้ง ในเรื่องเดียวกันโดยเนื้อหาจะต้องคงเดิมเพียงแต่เพิ่มรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ให้เรื่องสนุกตามสถานการณ์แต่ละวันเท่านั้น
3. เด็กอายุระหว่าง 4-6 ปี เด็กวัยนี้จะให้ความสนใจเกี่ยวกับตัวเองน้อยลง นิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองเด็กๆ จะชอบมาก นิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้เด็กจะชอบมาก
4. เด็กอายุระหว่าง 6-8 ปี เด็กในวัยนี้จะชอบนิทานที่ตื่นเต้นผจญภัยกลับเร้าความสนใจ หรือเรื่องราวที่เกิดจากการจินตนาการที่เกินความเป็นจริง ตัวอย่างนิทานต่างๆ ของเด็กวัยนี้ชื่นชอบ ได้แก่ เจ้ากบน้อย เจ้าชายกบ ซินเดอเรลล่า เจ้าหญิงนิทรา และหนูน้อยหมวกแดง
5. เด็กอายุระหว่าง 8-10 ปี เด็กในวัยนี้เริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้น และเริ่มสนใจการอ่านมากขึ้นด้วย เด็กๆ จะชอบอ่านนิยายสั้นๆ และนิทานทุกประเภท

6. เด็กอายุระหว่าง 10-12 ปี เด็กในวัยนี้เริ่มสนใจเรื่องราวที่มีระบบการคิด และการสร้างสรรค์ที่ซับซ้อนมากขึ้น การอ่านของเด็กเริ่มอ่านออกแตกฉานและคล่องมากขึ้น แล้วเรื่องที่เราสนใจจึงกว้างมากขึ้น เด็กในวัยนี้อ่านหนังสือหลากหลาย เช่น นิทาน นิยาย สารคดี นิตยสาร หนังสือประวัติศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

บวร งามศิริอุดม (2554, Online) ได้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. เด็กอายุ 0-1 ปี นิทานที่เหมาะสมในวัยนี้ควรเป็นหนังสือภาพที่เป็นภาพเหมือน รูปสัตว์ ผัก ผลไม้ สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันและเขียนเหมือนภาพของจริง มีสีสันสวยงามขนาดใหญ่ชัดเจนเป็นภาพเดี่ยวๆ ที่มีชีวิตชีวา ไม่ควรมีภาพหลัง หรือส่วนประกอบภาพที่รกรุงรัง รูปเล่มอาจทำด้วยผ้าหรือพลาสติก หนานุ่มให้เด็กหยิบเล่นได้

2. เด็กอายุ 2-3 ปี นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ ควรเป็นหนังสือภาพที่เด็กสนใจ เป็นภาพเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สัตว์ และสิ่งของ

3. เด็กอายุ 4-5 ปี นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ควรเป็นนิทานที่เป็นเรื่องที่ยาวขึ้นแต่เข้าใจง่ายส่งเสริมจินตนาการและอิงความจริงอยู่บ้าง เนื้อเรื่องสนุกสนานน่าติดตาม มีภาพประกอบที่มีสีสันสดใสสวยงาม มีตัวอักษรบรรยายเนื้อเรื่องไม่มากเกินไป และมีขนาดใหญ่พอสมควรใช้ภาษาต่างๆ

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความเหมาะสมของนิทานสำหรับเด็ก จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการ การรับรู้พัฒนาการและความสามารถตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ ดังนั้นควรเลือกเล่มนิทานตามช่วงวัยอายุของเด็กจึงจะเกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อการเรียนรู้ของเด็ก

นิทานภาพ

1. ความหมายของนิทานภาพ

นิทานภาพหรือหนังสือภาพสำหรับเด็กเป็นหนังสือที่แต่งภาพอย่างเดียว โดยไม่มีคำบรรยาย และบางประเภทก็มีเรื่องและคำบรรยายเล็กน้อยประกอบภาพ เพื่อใช้เล่าเรื่องให้เด็กฟังและให้เด็กได้ดูภาพไปพร้อมๆ กันซึ่ง กล่อมจิตต์ พลายเวช (2524, หน้า

134 – 135) ได้กล่าวถึงหนังสือภาพสำหรับเด็กว่าหนังสือภาพที่มีทั้งการบรรยายภาพและไม่มีคำบรรยายภาพ หนังสือทั้งสองแบบนี้เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ได้ ภาพจะทำหน้าที่บรรยายเรื่องโดยตลอดและช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านคำศัพท์ ช่วยขยายความรู้ด้านต่างๆ ของเด็กให้กว้างและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2523, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของนิทานภาพสำหรับเด็กว่า หมายถึง นิทานภาพที่มีจุดมุ่งหมายในการจัดทำขึ้นสำหรับเด็กอ่านโดยเฉพาะ หรืออาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังก็ได้ ถ้าเป็นเด็กเล็กๆ อาจเป็นนิทานภาพล้วนๆ หรือนิทานที่มีเนื้อเรื่องและรูปภาพหรือหนังสือการ์ตูนก็ได้ นิทานภาพสำหรับเด็กจะต้องจัดทำขึ้นให้มีเนื้อหาสาระรูปเล่ม และตัวอักษรที่เหมาะสมกับวัย ความรู้ และความสามารถของเด็กด้วยรูปแบบหรือลักษณะของนิทานภาพสำหรับเด็กจะมีหลายลักษณะ โดยเฉพาะนิทานภาพสำหรับเด็กเล็กๆ จะมีลักษณะต่างๆ ไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป จับถือได้สะดวก หรือเป็นเด็กเล็กยังมีหลายแบบ จนถึงลักษณะพอดิบพอดีสำหรับเด็กโต ระดับอายุของผู้อ่านตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนจนกระทั่งวัยรุ่น ในทิศทางเดียวกัน วิริยะ สิริสิงห์ (2524, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือสำหรับเด็กประเภทให้ความบันเทิง อาจเป็นหนังสือภาพ หนังสือนิทาน นิยาย วรรณคดีประเภทต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย เป็นหนังสือที่ให้ความบันเทิงเพลิดเพลินและให้ความรู้แตกต่างกันไป จากหนังสือแบบเรียน จะเห็นได้ว่า นิทานหรือหนังสือสำหรับเด็กนั้นไม่จำเป็นต้องมีตัวหนังสือตลอดทั้งเล่ม อาจจะเป็นรูปภาพตลอดเล่มหรือเป็นรูปภาพที่มีคำบรรยายด้วยก็ได้ นิทานหรือหนังสือเด็กจะเป็นการสร้างเรื่องราวเพื่อให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน และให้ความรู้โดยตัวละครจะเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก เช่น สัตว์ พืช และคน เป็นต้น นิทานอาจแบ่งได้หลายประเภท เช่น นิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก นิทานอีสป และนิทานภาพ เป็นต้น

2. ความสำคัญของนิทานภาพ

นิทานภาพนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการพัฒนาความพร้อมทางภาษาได้อีกส่วนหนึ่ง เพราะเด็กมักจะชอบนิทาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิทานมีภาพสวยงามและมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กแล้วก็มีตัวละครในนิทานที่เด็กๆคุ้นเคย มีสีสันสวยงาม ซึ่งในทัศนะของ วินัย รอดจ่าย (2534, หน้า 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือภาพว่า สามารถที่จะพัฒนาเด็กได้ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาความสามารถในการรับรู้

ความสามารถในการมองเห็น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดอันดับ ความหมายของเรื่องราวหรือเนื้อหาสาระที่ปรากฏให้เห็น สามารถใช้หนังสือนิทานที่มีขนาดใหญ่ มีสีสันที่สะดุดตาทำให้เด็กดู และจะต้องกระตุ้นให้สังเกตสิ่งที่อยู่ในภาพ สังเกตความสัมพันธ์ของคน สัตว์ และสิ่งของที่ปรากฏในภาพ เด็กในวัยต่างๆ สามารถพัฒนาความสามารถในการสังเกตโดยพิจารณารายละเอียดต่างๆ ในภาพได้

2. พัฒนาการทางบุคลิกภาพ

ในขณะที่เด็กได้อ่านหนังสือตามภาพ เด็กได้มีโอกาสสัมผัส เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ทำให้รู้จักการเปรียบเทียบกับตัวเองทั้งในแง่ของความคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เด็กเข้าใจคนอื่น เข้าใจตนเองนับถือตนเอง รู้จักยอมรับและนับถือผู้อื่น

3. พัฒนาการทางสังคม

การได้ฟังนิทานช่วยให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกัน รู้จักที่จะปฏิบัติตนอย่างไรกับผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากของตน รู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก ในทิศทางเดียวกัน ฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2526, หน้า 124) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเล่านิทานและการเล่าเรื่องว่าสามารถพัฒนาความพร้อมทางภาษาของเด็ก ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็กเพราะเด็กชอบฟังนิทาน
- 2) เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง
- 3) เพื่อช่วยให้เด็กได้คำนึงถึงและสร้างจินตนาการในเรื่องฝันและเรื่องจริง
- 4) เพื่อช่วยให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์เครียดจากการเรียน
- 5) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง
- 6) เพื่อส่งเสริมในด้านมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมศีลธรรมและมีเจตคติที่ดี
- 7) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก
- 8) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิชาการต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา จริยศาสตร์ เป็นต้น
- 9) เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทาน และ
- 10) เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจอยากอ่านหนังสือ

3. การสร้างนิทานภาพสำหรับเด็ก

การสร้างนิทานภาพสำหรับเด็ก เพื่อให้เป็นหนังสือที่ดีเหมาะสมสำหรับเด็กและเป็นที่สนใจของเด็กนั้น ผู้เขียนควรจะเข้าใจเกี่ยวกับความสนใจของเด็กด้วย เพื่อจะได้เป็น

แนวทางในการเขียน ดังที่ทัศนะของ จินตนา ไบกาซุชิ (2534, หน้า 22) กล่าวไว้ว่าการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เป็นวรรณศิลป์อันประณีต จำเป็นต้องอาศัยกฎเกณฑ์ทางศิลปะหลายประการต้องฝึกฝนตลอดจนมีความเข้าใจจิตใจของเด็ก และที่สำคัญคือผู้เขียนจะต้องมีกำลังใจ มีศรัทธาอันสูงส่งที่จะทำงานนี้เพื่อเด็กอันเป็นอนาคตของประเทศอย่างแท้จริง การสร้างหนังสือสำหรับเด็กนี้เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กอย่างหนึ่ง เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานและสามารถแปลความหมายของภาพได้

4. หลักการสร้างนิทานภาพ

การสร้างนิทานภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละช่วงอายุนั้นผู้เขียนควรที่จะศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนและหลักการสร้างนิทานเพื่อให้ได้นิทานที่มีคุณภาพและเหมาะสม น่าสนใจสำหรับเด็ก ดังทัศนะของ ณรงค์ ทองปาน (2526, หน้า 71) ได้เสนอเกี่ยวกับหลักในการสร้างหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ขนาดของหนังสือ เด็กในวัยนี้กลัมนิ้วมือและที่นิ้วยังไม่แข็งแรงที่จะจับสิ่งของเล็กๆ ได้ถนัด ดังนั้นขนาดของหนังสือต้องมีขนาดโตพอสมควร คือ ขนาด 10 x 7 นิ้ว หรือ 12 x 8 นิ้ว แต่ไม่ควรมีน้ำหนักมากนัก
2. ขนาดตัวอักษร กลัมนิ้วมือที่ตาของเด็กยังไม่เจริญพอที่จะกลับกลอนนัยน์ตาหรือเพ่งสายตาค้นจ้องตัวอักษร ดังนั้นตัวอักษรควรมีขนาดโต วางช่องไฟให้ห่างพอสมควรหรือเขียนเป็นคำๆ มีความชัดเจน เขียนด้วยน้ำหมึกสีดำหรือสีน้ำเงิน ขนาดโต 1 นิ้ว ถึง 1 ½ นิ้ว หน้าหนึ่งๆ ไม่ควรมีอักษรเกิน 10 คำ
3. ขนาดของรูปภาพ มีขนาดภาพประมาณ 3 – 4 นิ้ว สีสดสะดุดตา ภาพและสีไม่จำเป็นต้องคำหนึ่งข้อเท็จจริงแต่ต้องเป็นภาพที่เด่นชัด ถ้าเป็นหนังสือภาพล้วนก็ให้ภาพแสดงความหมายที่เด็กสามารถตีความได้ง่าย
4. ความหนาของหนังสือไม่ควรเกิน 14 หน้า เพราะเด็กในวัยนี้มีช่วงความสนใจไม่นานนัก
5. กระดาษที่ใช้เขียนควรเป็นกระดาษที่หนาและเหนียวพอสมควร เพื่อมิให้ฉีกขาดง่าย ปกหนังสือควรเป็นกระดาษแข็ง หรือเป็นกระดาษที่ผนึกกับผ้า

6. คำที่ใช้เหมาะกับระดับความรู้ และความสนใจของเด็กอาจใช้คำจากบัญชีคำพื้นฐานของกรมวิชาการก็ได้ ไม่ควรมีตัวหนังสือมากนัก ให้มีภาพมากๆ เพื่อให้เด็กแปลความหมายจากภาพ

7. เรื่องที่เขียน เขียนเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับสัตว์ต่างๆ และควรเป็นสัตว์ที่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ลูกไก่ฟุดได้ และลูกเป็ดแสนชน เป็นต้น

นอกจากนั้น จินตนา ไบกาซูยี (2534, หน้า 16) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรรู้สำหรับการเขียนหนังสือสำหรับเด็กซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหา วัตถุประสงค์ชัดเจนเพียงเรื่องเดียว เนื้อเรื่องชัดเจนไม่ซับซ้อน ยุ่งยาก ความยากง่ายให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน ตัวละครแสดงความเคลื่อนไหวใช้ตัวละครไม่มาก ใช้ภาพดำเนินเรื่องแทน ไม่มีคำบรรยายมากเกินไป

2. รูปแบบการเขียนเนื้อหา มีทั้งนิทาน นิยาย นิทานพื้นเมือง เรื่องสั้น สารคดี บทความ และบทละคร เป็นต้น รวมทั้งฉันทลักษณ์ทุกรูปแบบจะมีเรื่องราวอยู่ด้วย และใช้รูปแบบอย่างเหมาะสมกลมกลืน อ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่อง

3. รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญ เด็กเล็กควรมีรูปภาพ อาจเป็นภาพการ์ตูน คือ ภาพลายเส้น ภาพถ่าย หรือภาพวาดเหมือนจริง ภาพจะต้องเน้นภาพสี โดยเฉพาะเด็กเล็กๆ ภาพจะต้องชัดเจนถูกต้องไม่เลอะเลือน

4. ภาษาและสำนวนที่ใช้ง่ายๆ ประโยคสั้นๆ คำซ้ำช่วยในการเรียนภาษา ใช้ภาษาพูดที่ถูกต้องตามอักขรวิธีภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาเขียนขนาดตัวอักษร ตัวโต ชัดเจน ไม่ใช่ตัวประดิษฐ์ ควรประมาณ 1/2 ซม. หรือ 24.3 – 32.5 มม.

5. รูปเล่ม ควรกะทัดรัด ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป วัยเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ควรมีความหนาระหว่าง 10 – 30 หน้า มีการจัดหน้าให้เหมาะสมกับรูปเล่ม

6. มีเทคนิคการเขียนที่สนุกสนาน ให้ความสุขใจ เสริมสร้างจินตนาการ ในทางสร้างสรรค์ให้ความรู้หรือได้อารมณ์ที่พึงปรารถนา มีจุดคิดที่แน่นอน คำโครงเรื่องชวนติดตาม สำนวนภาษาดี ตรงกับรสนิยมของเด็ก นอกจากนั้นควรตั้งชื่อที่น่าสนใจสั้นๆ มีความหมายสมบูรณ์ในตัว การสร้างฉาก ระยะเวลาตัวละครที่เหมาะสม

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดทำหนังสือเด็กนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักในการสร้างหนังสือหลายๆ ประการที่จะใช้เป็นหลักในการเขียน

จุดเริ่มต้นในการเขียนต้องรู้ก่อนว่าจะเขียนเรื่องอะไร เขียนให้ใครอ่าน เพื่อให้ได้ประโยชน์อะไร ในการเขียนควรดำเนินตามหลักการเขียนหนังสือ คือผูกเรื่องให้สมจริง มีความเป็นสากล ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้จากการอ่านนั้นๆ ทำให้เกิดความประทับใจ และสามารถจดจำได้แม้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ภาษา ภาพ ตัวอักษร ขนาดของรูปเล่มที่เหมาะสมกับเด็กด้วย

5. ภาษาที่ใช้ในการเขียนนิทานภาพ

ภาษาที่ใช้ในการจัดทำหนังสือเด็กนั้นสามารถเขียนได้ทั้งร้อยกรองและร้อยแก้ว ตามความถนัดของผู้เขียน แต่ถ้าเป็นเด็กเล็กมักจะชอบบทร้อยกรองที่มีความหมายง่ายๆ หรือ คำคล้องจองมากกว่าร้อยแล้ว หรืออาจเป็นร้อยแก้วสลับกับร้อยกรองก็ได้ ในทัศนะของ ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ (2532, หน้า 22) ได้กล่าวถึงภาษาที่ใช้ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

5.1 ภาษาที่ใช้ในร้อยแก้ว

ถ้าคำเป็นสิ่งเดียวที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นและกับตัวเราเอง ชื่อสิ่งของต่างๆ พฤติกรรมทั้งมวลและเหตุการณ์ทั้งหลายของโลกล้วนแต่บรรยายผ่านถ้อยคำทั้งสิ้น สิ่งที่เราต้องการก็คือรักษาความคิดภาษาพูดให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของความหมาย จำนวนคำที่ใช้ไม่สำคัญ แต่จำนวนของคำทั้งหมดที่ใช้แต่ละคำนั้น ทุกคำจะต้องมีความหมาย ประทับใจ พลังของคำที่เลือกใช้อย่างถูกต้องนั้นยิ่งใหญ่มาก สิ่งที่จะแสดงความแจ่มชัดได้ดีที่สุดก็คือ ใช้ถ้อยคำที่ถูกต้องเท่านั้น วลียาวๆ ไม่ควรนำมาใช้ หากมีคำโดดที่ใช้แทนได้ นั่นคือ วลีที่ไม่จำเป็นและถ้อยคำไร้ประโยชน์ไม่ควรนำมาใช้เลย ภาษาที่ดีที่สุดในการเขียนเรื่องสำหรับเด็กก็คือภาษาพูด

5.2 ภาษาที่ใช้ในร้อยกรอง

หนังสือสำหรับเด็กประเภทร้อยกรองยังมีน้อย โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็ก และเด็กประถมศึกษาจึงน่าจะมีการเขียนหนังสือประเภทนี้กันออกมาให้มากขึ้น โดยอาจเขียนเป็นบทร้อยกรองสั้นๆ มีภาพประกอบ หรือเป็นนิทานที่มีภาพประกอบทั้งที่เป็นศิลปะแบบไทย และแบบสากล ภาษาที่ใช้ในการเขียนร้อยกรองมีวิธีการเขียนสั้นๆ 5 วิธี คือ

5.2.1 ใช้คำง่าย ๆ คำไทยพยางค์เดียว หรือสองพยางค์ คำประสมสองพยางค์ หรือสามพยางค์ คำซ้อนสองพยางค์ คำซ้ำที่มีความถี่สูง ล้วนเป็นคำที่ควรนำมาใช้แต่งบทร้อยกรองสำหรับเด็ก เพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายได้ทันที

5.2.2 ความหมายเด่น หมายถึง ความหมายของคำ และความหมายของเนื้อความในบทร้อยกรอง ร้อยกรองแต่ละบทควรใช้คำที่มีความหมายเด่นชัด เข้าใจได้ทันที และควรเรียงคำเป็นเนื้อความที่เข้าใจง่ายไม่ลึกลับ ไม่กำกวม

5.2.3 เล่นเสียงหลากหลาย ในที่นี้หมายถึงการใช้คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่างๆ หลากเสียงสลับกัน และจังหวะในการออกเสียงด้วย เพื่อให้บทร้อยกรองมีเสียงที่ไพเราะ และมีจังหวะชวนสนุก

5.2.4 ฝากข้อคิด บทร้อยกรองบางบทอาจฝากข้อคิดเล็กๆ น้อยๆ ที่มีคุณค่าทางใจให้แก่เด็กได้ เช่น ข้อคิดในการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ หรือความน้ำใจต่อกัน

5.2.5 จูงจิตเพลิน คือ การทำให้เด็กเกิดความบันเทิงรื่นเริงใจ หรือเพลิดเพลินด้วยการอ่านบทร้อยกรอง

6. การเขียนภาพประกอบนิทานภาพ

“ภาพ” เป็นหัวใจสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กวัยก่อนเข้าเรียน หรือวันอนุบาล เพราะเด็กในวัยนี้อ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าอ่านด้วยตัวหนังสือ ภาพทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ถึงแม้จะอยู่ในวัยที่สูงขึ้นก็ยังคงชอบหนังสือที่มีภาพประกอบเช่นกัน ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจะเป็นภาพในรูปลักษณะใดก็ได้ เช่น จะเป็นภาพวาดสี ภาพลายเส้น ภาพถ่าย ฯลฯ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ภาพจะต้องเป็นภาพที่มีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และใช้อธิบายเรื่องได้ การเขียนภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กจึงนับว่ามีความสำคัญมาก ณรงค์ ทองปาน (2523, หน้า 81 – 82) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบที่ดีสำหรับเขียนหนังสือเด็กไว้ดังนี้

6.1 ลักษณะของภาพประกอบที่ดี ได้แก่ 1) เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน แต่เมื่ออายุสูงขึ้นจะชอบภาพที่ซับซ้อน 2) เด็กชอบภาพประกอบที่แสดงการกระทำ และการผจญภัย 3) เด็กสนใจภาพที่อยู่ข้างขวามากกว่าภาพที่อยู่ข้างซ้าย 4) เด็กชอบภาพประกอบมาก มากกว่าภาพประกอบน้อย และ 5) เด็กชอบภาพตรงกับข้อความมากกว่าภาพที่ไม่ตรงกับข้อความ

6.2 แบบของภาพ หมายถึง ภาพที่ใช้เป็นภาพที่ทำขึ้นมาในลักษณะใดก็ได้ เช่น ภาพถ่าย ภาพวาดแรเงา ภาพลายเส้น ฯลฯ

6.3 ภาพวาดแรเงา ภาพลายเส้น สีของภาพมีอิทธิพลต่อความชอบและความสนใจของเด็กต่อหนังสือมาก นิทานหรือหนังสือภาพสำหรับเด็กควรจะมีสีสันสดใส น่าสนใจและเป็นสีที่เป็นไปตามธรรมชาติ

6.4 ขนาดของภาพ ผู้ออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กควรจะทราบว่าภาพขนาดใดที่เด็กจะชอบ หรือขนาดของภาพมีผลต่อความชอบของเด็กเพียงใด

6.5 อารมณ์ของภาพที่เด็กได้รับจากภาพมีอยู่ 3 อารมณ์ คือ 1) อารมณ์ที่น่าพอใจ 2) อารมณ์ที่ไม่น่าพอใจ และ 3) อารมณ์กลางๆ

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจะต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของภาพที่จะนำมาทำหนังสือสำหรับเด็กให้เข้าใจอย่างละเอียด เพราะภาพเป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และควรจะหาวิธีการในการออกแบบและเทคนิคต่างๆ ในการจัดพิมพ์ให้ดีขึ้นเช่นกัน

7. ศิลปะการออกแบบปก การจัดหน้า และรูปเล่มของนิทานภาพ

ในการจัดทำนิทาน หรือหนังสือภาพสำหรับเด็กนั้นยังมีอีกหลายสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงนอกจากภาพสวยงาม สีสันสดใส แล้วยังควรคำนึงถึงการออกแบบเกี่ยวกับปก รูปเล่มของหนังสือและการจัดหน้าด้วยทั้งนี้เพื่อให้เด็กสนใจและอยากหยิบมาอ่าน ดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2526, หน้า 128 – 143) กล่าวว่า การทำหนังสือสำหรับเด็กนั้นความงามเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นการส่งเสริมวิชาสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) โดยให้ความงามเข้าไปในจิตใจเมื่อยังเป็นเด็กอยู่ หนังสือเด็กจะมีความงามขึ้นอยู่กับศิลปะต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

7.1 การออกแบบปกหนังสือ

7.1.1 การออกแบบปกนั้นนักเขียนและบรรณาธิการ ควรร่วมปรึกษาหารือกัน ควรออกแบบปกให้ทันสมัย ไม่เป็นการดูถูกสติปัญญาของเด็ก เพราะเด็กสมัยใหม่ฉลาดมาก การออกแบบปกถ้าเป็นหนังสือที่เป็นชุดมีหลายเล่ม ภาพบนปกแต่ละเล่มไม่ควรออกแบบให้เหมือนกันจะทำให้เด็กเบื่อ สำหรับหน้าปกที่คล้ายแบบเรียนนั้น ไม่ควรทำ เพราะเด็กเบื่อการเรียนอยู่แล้วก็จะทำให้เด็กไม่อยากอ่าน

7.1.2 บณปกควรเขียนชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และผู้วาดภาพประกอบให้ตัวโตสะกดตามตัวอักษรในเนื้อเรื่อง ไม่ควรใช้อักษรประดิษฐ์จะทำให้อ่านอยาก

7.1.3 สีบนปกควรเป็นสีที่ฉูดฉาด เช่น สีเขียว สีแดง สีดำ เป็นต้น

7.1.4 ปกหนังสือ อาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ แต่ถ้าเป็นปกแข็ง

หนังสือก็ควรมีความทนทาน ราคาแพง ถ้าเป็นปกอ่อนราคาก็ถูกลง แต่หนังสือปกแข็งก็มีความจำเป็นสำหรับเด็กเล็กๆ ที่จะทำให้เด็กสนใจ เด็กชอบหนังสือสวยๆ ไม่ขาดง่าย เพราะเด็กยังไม่รู้จักระมัดระวัง หนังสือมักจะทำให้ขาดได้ง่าย ถ้าหนังสือทนทานไม่ขาดง่ายเด็กก็จะอยากอ่าน สำหรับหนังสือปกอ่อนนั้นก็最好不要ใช้ปกอ่อนมากเกินไป จะต้องทำให้หนังสือทนทานพอสมควรและราคาก็พอสมควรด้วย

7.1.5 ภาพปกไม่ควรเป็นภาพตื่นเต้น หวาดเสียว สยองขวัญ ผิดความจริงจนน่ากลัว น่าเกลียด แขนงหรือยั่วยุอารมณ์ทางเพศ

7.2 การจัดหน้า จัดภาพ หรือการวางหน้า

7.2.1 เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหา ควรให้ตัวหนังสือและภาพมีความสมดุลกับหน้าหนังสือและตัวหนังสือ รูปต่อรูปควรมีความต่อเนื่องกัน ระหว่างรูปกับตัวหนังสือ ระหว่างหน้าต่อหน้ามีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันหมด ตั้งแต่หน้าต้นจนถึงหน้าสุดท้าย

7.2.2 สำหรับหนังสือเด็กบางครั้งอาจตัดหน้าคำนำออกไปเพราะจะทำให้เด็กไม่สนใจเนื้อหา ถ้าจะมีหน้าทำนำจะมีก็ได้แต่ควรสั้นๆ และควรจะมีภาพประกอบอยู่หน้าคำนำด้วยเพื่อดึงความสนใจของเด็ก หน้าปกในก็เช่นเดียวกันถ้าเป็นหนังสือเด็กเล็กๆ ควรจะมีภาพประกอบที่สวยงามด้วย เพื่อให้เด็กสนใจติดตามอ่าน

7.2.3 การจัดภาพ อาจทำภาพเต็มหน้า หนึ่งในสาม หนึ่งในสอง หรือหนึ่งในสี่ของหน้า ข้อสำคัญต้องรักษาความสมดุลของภาพ

7.3 การวางหน้าหนังสือ ได้แก่ 1) หลักสมดุล 2) หลักเอกภาพ 3) หลักการเน้นหรือศูนย์ของความสนใจ และ 4) การเว้นว่าง (ช่องว่าง)

7.4 ลักษณะการวางหน้าหนังสือสำหรับเด็ก

7.4.1 การวางภาพกับตัวหนังสือหน้าเดียวกัน ได้แก่ 1) ภาพอยู่บนตัวหนังสืออยู่ล่าง (รูปเล่มแนวตั้ง) จะมองด้านบนก่อน 2) ภาพอยู่ข้างหนึ่ง ตัวหนังสืออยู่ข้างหนึ่ง (รูปเล่มแนวนอน) และ 3) ตัวหนังสืออยู่ตามช่องว่างระหว่างภาพ

7.4.2 ภาพกับตัวหนังสือหน้าเดียวกัน ตัวหนังสือพิมพ์ทับภาพ โดยใส่ภาพเต็มหน้า ตัวหนังสือก็ทับลงไปตามความเหมาะสม ด้านศิลปะ เช่น เรื่องของความสมดุล

7.4.3 ภาพกับตัวหนังสืออยู่คนละหน้า เช่น จะให้ตัวหนังสืออยู่ด้านซ้าย ภาพอยู่ด้านขวา เพราะคนเรามักจะมองด้านขวาก่อน ดังนั้นเราจึงให้ความสนใจกับภาพด้านขวามากกว่า

7.4.4 ภาพกับตัวหนังสือที่ใช้สองหน้าเป็นเหมือนหน้าเดียวกันเป็นหนังสือที่ออกแบบน่าสนใจ การพิมพ์ก็ยาก การเข้าเล่มควรให้รอยต่อภาพสนิทกัน มีการเว้นช่องว่างขาวๆ รอบๆ ด้านเพราะผู้เขียนสามารถแทรกตัวอักษรคำอธิบายในส่วนที่เป็นช่องว่างได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งเป็นจุดที่ดึงความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี และการเว้นช่องว่างทั้งด้านบนทำให้เกิดความสุขสบายและทำให้เด็กไม่เมื่อยสายตาด้วย

8. ลักษณะของนิทานที่ดีสำหรับเด็ก

หนังสือที่ดีสำหรับเด็กนั้นควรจะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่ตรงกับความสนใจ และมีความหมายสำหรับเด็กมีรูปภาพที่สวยงามสะดุดตา เชิญชวนให้อยากหยิบอ่าน ดังที่ รัญจวน อินทรกำแหง (2544, หน้า 100) และ ชุตินา สัจจานนท์ (2523, หน้า 51 - 56) กล่าวถึงวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กว่า หมายถึง วรรณกรรมหรือหนังสือที่เด็กอ่านได้ด้วยความปลอดภัย สนุกสนานโดยไม่มีการบังคับให้อ่านเพราะมีเนื้อหาสาระที่ตรงกับความสนใจมีรูปเล่มที่สวยงามสะดุดตา และการจัดหนังสืออย่างเชิญชวนให้หยิบอ่านไม่ว่าจะเป็นหนังสือให้ความบันเทิงหรือเป็นหนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็กอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ฉวีวรรณ กิณาวงค์ (2526, หน้า 127 - 128) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือนิทานที่ดีสำหรับเด็ก ดังต่อไปนี้ 1) รูปภาพจะต้องครบถ้วนไม่ตัดขาดหายไป 2) เป็นหนังสือที่มีภาพเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กรู้จักและเคยเห็นทั่วๆ ไป 3) สีส่วนของภาพต้องสวยสดงดงาม เพราะเด็กชอบรูปภาพที่มีสีสันสวยงามมากกว่าภาพขาวดำ และภาพควรเป็นสิ่งที่ชัดเจนไม่พร่ามัวเลอะเทอะ เพราะรูปภาพจะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้น 4) ภาพประกอบดูแล้วมีชีวิตจิตใจ เหมือนความเป็นจริง เหมาะสมกับเรื่องและถูกสัดส่วน เช่น น้าตาน่ารัก สวยงาม ไม่พิการหัวโต ตัวเล็ก 5) รูปเล่มเปิดออกอ่านได้เต็มที่และสันหนังสือควรหุ้มด้วยผ้า กระดาษที่ใช้เขียนไม่ควรเป็นกระดาษมันและไม่ควรขาวกระจ่างจนสะท้อนแสงได้ 6) ปกหนังสือไม่ควรห่อปกเพราะต้องการจะให้เด็กได้ดูรูปภาพหน้าปกเพื่อจะทราบได้ว่าเป็นเรื่องอะไร 7) ควรเลือกหนังสือ

นิทาน ที่มีตัวอักษรโตพอสมควร ไม่ใหญ่มากหรือเล็กเกินไป ตัวอักษรและภาษาจะต้องเขียนอย่างถูกต้อง เพื่อเด็กจะได้เอาแบบอย่างและเข้าใจได้ง่าย ช่องว่างระหว่างบรรทัดจะต้องมีขนาดพอดี ริมหักกระดาษเว้นไว้ประมาณ 1 นิ้ว และ 8) หนังสือนิทานสามารถจัดได้ที่มุมหนังสือและกระเปาะผนังสำหรับวางหนังสือ

9. ประโยชน์ของนิทานและการเล่าเรื่อง

นิทานและการเล่าเรื่องเป็นศิลปะของการใช้ภาษาที่ดี เพราะถือว่าการเล่านิทานนั้นครูจะต้องมีความเข้าใจในหลักและวิธีการเล่าที่ดี จึงจะประสบความสำเร็จในการสอน รวมไปถึงการเล่านิทานยังเป็นการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาของเด็กอีกด้วย และยังพัฒนาการฟังและการพูด เพราะเด็กจะต้องฝึกการจดจำความต่อเนื่องของเรื่อง ฝึกให้เด็กรู้จักการคิดและเรียนรู้คำใหม่ ดังนั้นการเล่านิทาน และการเล่าเรื่องจึงมีอิทธิพลและคุณค่าต่อเด็กมากทั้งในระดับอนุบาลศึกษา (ระดับปฐมวัย) และประถมศึกษา การที่ครูและผู้ใหญ่ได้ใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานจะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กยิ่งขึ้น การเล่านิทานและการเล่าเรื่องที่มีคุณค่าดังต่อไปนี้ (ฉวีวรรณ กินาวงศ์, 2526, หน้า 125)

9.1 ช่วยชดเชยประสบการณ์ทางภาษาแก่เด็กในชนบทให้เท่าเทียมเด็กในเมือง เพราะบิดามารดาของเด็กตามชนบทไม่มีเวลาหรือไม่เห็นคุณค่า ในการเล่านิทานให้เด็กฟัง

9.2 ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาความคิด และจินตนาการที่สวยสดงดงามให้แก่เด็ก

9.3 ช่วยฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เข้าใจวิธีการปฏิบัติตัว ขณะฟังนิทาน และสามารถเก็บใจความตามเรื่องราวที่ฟังคนอื่นเล่าได้ตามควรแก่วัยของเด็ก

9.4 ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความรู้สึกอบอุ่นและสนิทสนมกับผู้เล่า

9.5 ช่วยปลูกฝังความรู้สึก ชอบฟังนิทานและการเล่าเรื่อง และการปลูกฝังความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทานก่อนที่จะอ่านได้อย่างเข้าใจ

9.6 ช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน

9.7 ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ได้ทราบถึงความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวของเด็กจากการสนทนาซักถาม

10. หลักทั่วไปในการเล่าเรื่อง

การเล่านิทานให้ดีได้นั้นเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร ซึ่งผู้เล่าจะต้องมีเทคนิคในการเล่าอย่างมากเพื่อที่จะทำให้เด็กสนใจได้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้เล่าต้องมีศิลปะในการเล่าอย่างเยี่ยมยอด บุคลิกภาพและท่าทางของผู้เล่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเช่นกันและก่อนที่จะเล่านิทานให้เด็กฟังทุกครั้งผู้เล่าจะต้องมีการเตรียมล่วงหน้าเพราะถ้าผู้เล่าได้มีการเตรียมการเล่าล่วงหน้าจะทำให้นิทานประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้เสมอ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526, หน้า 128 -130) กล่าวเกี่ยวกับหลักในการเล่านิทาน สามารถแบ่งเป็นข้อๆ ดังนี้

- 10.1 ควรทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องนิทานที่จะเล่าเสียก่อนโดยจินตนาการออกมาเป็นภาพอ่านเรื่องซ้ำๆ เพื่อจับใจความ
- 10.2 ควรเลือกคำที่เป็นคำง่าย ๆ ที่เด็กฟังหรือนึกออกเป็นภาพในจินตนาการได้
- 10.3 เมื่อในเนื้อเรื่องมีตัวละครคุยกันให้ใช้บทสนทนา เพราะทำให้เด็กตื่นตันทกว่า
- 10.4 เริ่มต้นเรื่องให้ดีเพื่อเรียกร้องความสนใจ พยายามหลีกเลี่ยงการบรรยายและการอธิบายที่ไม่จำเป็น
- 10.5 การเล่าเรื่องควรใช้เสียงแบบสนทนากัน คือ ช้า ชัดเจน มีหนักเบา แต่ไม่ควรมีเอื้อ อ้า ที่นี้
- 10.6 ขณะที่เล่านิทานควรจับเวลาให้ดี เว้นจังหวะตามอารมณ์ของเรื่อง เช่น ถ้าเนื้อเรื่องมีสิ่งเร้าใจก็พูดให้เร็วขึ้นทำท่าจริงจัง
- 10.7 นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอๆ กับระยะเวลาความสนใจของเด็ก คือประมาณ 15 -25 นาที สำหรับเด็กประถมศึกษาหรือเป็นคำก็จะประมาณ 1,000 คำ
- 10.8 เวลาเล่าต้องพยายามเป็นกันเองให้มากที่สุด ให้ความรักความสนิสนมกับเด็กอย่างจริงจัง
- 10.9 เวลาเล่าควรมีรูปภาพประกอบ อาจเป็นหนังสือภาพ หุ่นสื่อการสอนอื่นๆ จะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น
- 10.10 เวลาเล่าอย่าย่อเรื่องให้สั้นมากจนเกินไปจนขาดความน่าสนใจไป และจะทำให้เด็กไม่รู้เรื่อง

- 10.11 จัดบรรยากาศของห้องให้เหมาะ เช่น อาจนั่งเสากับพื้น หรือเช็ดหุ่น ประกอบการเล่าหรืออาจจะไปเล่าใต้ต้นไม้ นอกห้องเรียนก็ได้
- 10.12 อย่าแสดงท่าทางประกอบการเล่ามากเกินไปจะทำให้นิทานหมดสนุก พยายามเล่าให้เป็นไปตามธรรมชาติได้ง่ายๆ และมีชีวิตชีวา
- 10.13 ขณะที่เล่าอาจให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น แสดงท่าตามเนื้อเรื่องแต่ไม่ควรจะให้บ่อยนัก
- 10.14 ขณะที่เล่านิทานสายตาของครูจะต้องมองกวาดดูนักเรียนได้ทุกคน อาจนั่งเป็นครึ่งวงกลม หรือนั่งกับพื้นก็ได้
- 10.15 ขณะที่กำลังเล่านิทานถ้าหากมีเด็กพูด หรือถามขัดจังหวะ ครูควรบอกให้รอจนกว่าจะจบเรื่อง
- 10.16 หลังจากการเล่านิทาน ควรเปิดโอกาสให้เด็กถามและวิพากษ์ วิจัย แต่ไม่ควรบังคับเด็กให้พูด ให้ถาม เพราะจะทำให้เด็กเสียความเพลิดเพลิน
- 10.17 หลังจากการเล่านิทานแล้วอาจจะให้เด็กได้แข่งขันกันตั้งชื่อเรื่องก็ได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ติดตามและเพื่อความเข้าใจในเรื่องที่ครูได้เล่ามาแล้ว
- 10.18 ถ้านิทานเรื่องยาวครูอาจจะเล่าเป็นตอนๆ ก็ได้ เพื่อเป็นการรื้อให้เด็กอยากมาโรงเรียนไม่ขาดเรียนเพื่อมาฟังนิทานต่อจนจบเรื่อง

เทคนิควิธีการเรียนคำศัพท์

คำศัพท์เป็นทักษะรองของภาษา แต่ก็มีบทบาทที่สำคัญในการเรียนการสอน ภาษา การเรียนรู้คำศัพท์มีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายแง่มุม เช่น ความแตกต่างระหว่าง คำและคำศัพท์ ความสำคัญของคำ จุดประสงค์ในการเรียนรู้คำศัพท์ และวิธีสอนคำศัพท์ เป็นต้น

สุนิพา ไชยหงษ์ (2553, หน้า 29-30) คำศัพท์เป็นหัวใจของการเรียน ภาษาต่างประเทศจึงเป็นความจำเป็นที่ต้องศึกษาวิธีการเรียนรู้คำศัพท์อย่างไรก็ตามผู้อ่าน ควรที่จะทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าไม่มีวิธีการเรียนรู้คำศัพท์วิธีใดที่ดีที่สุด Schmitt (2000 หน้า 142) ฉะนั้นการเลือกวิธีฝึกในสถานการณ์ใดก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ลักษณะ

ประเภทของผู้เรียน คำศัพท์ที่เป็นเป้าหมาย หลักสูตรและการบริหารงานของโรงเรียน และ เหตุผลอื่นๆ มีวิธีการทั่วไปที่ใช้กันแพร่หลายอยู่ 2 วิธี ได้แก่ วิธีการเรียนรู้คำศัพท์แบบทางตรง และวิธีการเรียนรู้คำศัพท์แบบโดยอ้อม

1. วิธีการเรียนรู้คำศัพท์แบบทางตรง เป็นวิธีที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ โดยการรับรู้ เมื่อผู้เรียนภาษาเรียนคำศัพท์อย่างเข้าใจชัดเจนซึ่งอาจเป็นบริบทหรือแยกส่วน ออกมา ในการเรียนรู้วิธีนี้ผู้เรียนจะได้รับการสอนคำศัพท์ที่สำคัญและโครงสร้างทางภาษา ใน ทำนองเดียวกัน Richek (1996 หน้า 203) กล่าวว่าวิธีการสอนแบบนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเรียน พื้นบานคำศัพท์ที่เป็นแกนสำคัญและคำศัพท์ที่สำคัญซึ่งพบในสถานการณ์ทั่วไปบ่อยๆ ต้องใช้ ความรู้ด้านสัญลักษณ์และกลุ่มคำพื้นฐาน การเรียนคำศัพท์เป็นคำโดดควรจะเน้นในช่วง ขั้นตอนแรกของการเรียนภาษาที่สอง หลังจากที่ความสามารถทางภาษาได้รับการพัฒนาแล้ว การเรียนรู้คำศัพท์แบบทางอ้อมผ่านบริบทจึงเป็นสิ่งที่ได้รับการเน้นย้ำในลำดับต่อไป (Coady & Huckin, 1997, หน้า 75)

2. วิธีการเรียนรู้คำศัพท์แบบโดยอ้อม เป็นวิธีการเรียนคำศัพท์ใหม่ที่พบ อย่างมีนัย เมื่อผู้เรียนได้ฟังหรือได้พบคำศัพท์ในบริบทที่แตกต่างกันในชีวิตประจำวันหรือจาก บทสนทนาจากผู้อื่น และจากการอ่านตามความต้องการของตนเอง การเรียนรู้คำศัพท์แบบ ทางอ้อมเป็นกระบวนการที่ไม่ได้เน้น การใช้ความคิดที่ลึกซึ้งในการฟังหรืออ่านซึ่งเป็นการเรียน คำศัพท์ใหม่โดยผ่านช่องทางการอ่าน การฟังนิทาน การดูภาพยนตร์ ฟังวิทยุ อ่านข้อมูล ข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เรียนได้รู้คำศัพท์ที่มีความหมาย โครงสร้างทางไวยากรณ์และ แนวความคิดเพื่อพัฒนาภาษา การเรียนรู้คำศัพท์แบบทางอ้อมด้วยวิธีการเดาความหมายจาก บริบทที่รับมาซึ่งเป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้คำศัพท์เนื่องจากมีคำศัพท์มากมายที่ จะต้องเรียนรู้ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่สอนทุกคำที่มีอยู่ในภาษาอังกฤษ นักวิจัยหลายท่านกล่าวว่า การคงไว้ซึ่งการเดาความหมายของคำศัพท์ในบริบทเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการ เรียนรู้คำศัพท์และคำศัพท์ส่วนใหญ่จะถูกเรียนผ่านบริบทโดยการอนุมาน เมื่อผู้เรียนภาษามี การพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นก็จะใช้วิธีของการเดาความหมายของคำศัพท์ใหม่ที่พบโดยการ อนุมานจากความรู้ที่มีอยู่เดิมนั่นเอง สำหรับบทบาทของครูในขั้นตอนนี้ก็คือเป็นผู้ช่วยจัดเตรียม รายการคำศัพท์ เครื่องมือสำหรับการแปลภาษา และชุดแบบฝึกหัดเรียนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครูอาจ ช่วยผู้เรียนโดยการแสดงคำศัพท์ในบริบทสำหรับการอ่านก็ได้

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนอาจเรียนรู้ คำศัพท์โดยผ่านกระบวนการทั้งแบบทางตรงและแบบทางอ้อม ผู้เรียนไม่ได้เรียนเพียงคำศัพท์ จากการพูดเท่านั้นแต่ต้องรับรู้คำศัพท์ผ่านการอ่านและการฟังด้วย ดังนั้นวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ แบบทางตรงและทางอ้อมจึงเป็นประโยชน์และเป็นสิ่งจำเป็นมากคำศัพท์บางคำอาจจะถูกสอน ในชั้นเรียนโดยตรงแต่ขณะเดียวกันมีคำศัพท์อีกมากมายที่ได้เรียนรู้นอกชั้นเรียนโดยไม่ต้อง เตรียมตัวหรือคาดคิดไว้ล่วงหน้าซึ่งนั่นคือ การเรียนรู้คำศัพท์แบบทางอ้อมนั่นเอง

1. การสอนคำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพ

อรพิน พจนานนท์ (2537, หน้า 19) นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาสรุปได้ดังนี้ 1) การสอนที่ได้ผลก็คือ การสอนโดยเลียนแบบ วิชาการเรียนภาษาแม่ของเด็กผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์ที่จะสอนให้เด็กได้พบและคุ้นเคย กับภาษาที่เรียนได้มากที่สุดเน้นคำศัพท์มากกว่าไวยากรณ์ 2) กริยาท่าทาง และวิธีพูดซ้ำๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจโดยไม่ใช้ภาษาแม่ในห้องเรียน และ 3) เน้นการสอนการพูดมากที่สุด เพื่อให้เด็กเกิดความเคยชิน ไม่เน้นเปรียบเทียบภาษาที่เรียนกับภาษาแม่

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มต่างๆ ที่มีผลต่อกระบวนการ เรียนการสอน ซึ่งแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มต่างๆ สรุปไว้ดังนี้ (สุมิตรา อังวัฒน์กุล, 2535 หน้า 39)

1. กลุ่มไวยากรณ์ปรีวรรต ซึ่งนำโดย (Noam Chomsky) มีความเชื่อว่าภาษา เป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ การวิเคราะห์ไวยากรณ์ของประโยคทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้าง ลึก ได้แก่ ความหมายของประโยค และโครงสร้างพื้นผิว ซึ่งได้แก่คำและประโยคที่ได้ยินได้ฟัง กลุ่มนี้เชื่อว่ามนุษย์สามารถเข้าใจภาษาและสามารถแสดงออกมาได้

2. กลุ่มภาษาศาสตร์สังคม กลุ่มนี้ทำโดย (D.Hymes) ซึ่งกล่าวว่า ความสามารถทางภาษาก็คือ ความสามารถที่จะพูดหรือเข้าใจคำที่พูดซึ่งคงจะไม่ถูกต้องตาม หลักไวยากรณ์ แต่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่คำพูดเหล่านั้นถูกนำมาใช้ การแสดงออกทาง ภาษาในความหมายของ (Chomsky) กล่าวถึงเฉพาะบทบาทด้านจิตวิทยา เช่น ความจำ การ รับรู้เท่านั้น ในการแสดงออกทางภาษาควรคำนึงถึงความสำคัญด้านวัฒนธรรมสังคม (Socio culture) ด้วย

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสอนภาษาให้
ได้ผลจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนคุ้นเคย ใช้ภาษาท่าทาง เน้นภาษาพูดให้มากที่สุด ใช้ภาษาแม่
ในขณะที่ทำการสอน นอกจากนี้การแสดงออกทางภาษาควรจะต้องมีความเข้าใจ

2. การหาประสิทธิภาพแบบทดสอบ

2.1 ลักษณะการหาประสิทธิภาพแบบทดสอบ

2.1.1 เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของ
แบบทดสอบที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระดับที่ผู้ผลิตแบบทดสอบพึงพอใจว่าถ้าหาก
แบบทดสอบมีประสิทธิภาพถึงระดับที่กำหนดแล้ว แบบทดสอบก็มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้ได้
และคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมา ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง เช่น บุญชิต ภิญโญ
อนันตพงษ์, (2526, หน้า 47); ชัยยง พรหมวงศ์, (2537, หน้า 538-539); เขาวดี วิบูลย์ศรี,
(2539, หน้า 56); วาโร เฟิงส์สวัสดิ์, (2546, หน้า 82); บุญชม ศรีสะอาด, (2545, หน้า 45)
การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมผู้เรียน 2 ประเภท
ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือ ประเมินผลต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วย
พฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม เรียกว่า กระบวนการ (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตได้จาก
การประกอบกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล และประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal
Behavior) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Products) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน

2.1.2 การกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ
และ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งการที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1 / E_2 มีค่าเท่าใดนั้นผู้สอนจะ
เป็นผู้พิจารณาโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำเป็นมักจะต้องตั้งค่าไว้ 80/80, 85/85 หรือ
90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจจะตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75

2.1.2.1 เกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เช่น 90/90 มีความหมาย ดังนี้ 90 ตัว
แรก หมายความว่า เมื่อเรียนจากแบบทดสอบแล้ว ผู้เรียนสามารถทำแบบฝึกหัด หรืองาน
ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 90 ส่วน 90 ตัวหลัง หมายความว่า ผู้เรียนทำการสอบหลังใช้ชุดฝึกอบรม
ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 90

2.1.2.2 วิธีการคำนวณหาค่าประสิทธิภาพแบบทดสอบ วิธีการคำนวณหาค่า
ประสิทธิภาพแบบทดสอบ ไว้เช่น ชัยยง พรหมวงศ์ (2537, หน้า 538-539; วาโร เฟิงส์สวัสดิ์
(2546); บุญชม ศรีสะอาด, (2545) ดังนี้

1) หาค่า

$$E_1 = \frac{\sum x}{\frac{N}{A}} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum x$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบ หรืองาน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหรืองาน ทุกชิ้นรวมกัน
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน

$$E_2 = \frac{\sum F}{\frac{N}{B}} \times 100$$

2) หาค่า

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ เป็นกระบวนการทำให้เกิดความมั่นใจว่าชุดฝึกอบรมที่นำมาใช้นั้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้และคุ้มค่าการลงทุน

แนวทางสำหรับการเรียนการสอนภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการเรียนการสอนภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (DAP) ไม่ควรเป็นการสอนทักษะทางภาษาอย่างเป็นทางการ แต่ควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความท้าทายให้เด็กเกิดความต้องการที่จะร่วมกิจกรรม และสามารถประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือมีผู้ใหญ่คอยชี้แนะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการทางภาษาของเด็ก และช่วยให้เด็กก้าวไปสู่พัฒนาการทางภาษาในขั้นต่อไป ครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างกันของเด็ก ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีดังต่อไปนี้

1. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ (Morning Message) เป็นกิจกรรมที่เด็กและครูได้สนทนาร่วมกันในช่วงเริ่มต้นกิจกรรมของแต่ละวัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และได้เปลี่ยนกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีมารยาทที่ดีในการพูดและการฟัง หากเด็กคนใดไม่ต้องการพูดก็ไม่ควรถูกบังคับให้พูด เพื่อให้เด็กที่ไม่มั่นใจในตนเองรู้สึกสบายใจที่จะมีส่วนร่วมในการฟังการสนทนา หัวข้อที่ใช้สนทนาอาจเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และเหตุการณ์พิเศษของแต่ละวัน เช่น วันนี้เราจะทำอะไรกันบ้าง จะมีใครมาที่ห้องเราบ้าง ฯลฯ เป็นข่าวสารจากเด็ก ซึ่งเด็กอาจเล่าเรื่องส่วนตัวของตนเอง หรือเล่าเกี่ยวกับสิ่งของที่ตนนำมา (Show & Tell) เด็กที่ได้เล่าเรื่องจะรู้สึกเสมือนว่าตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนกำลังพูดอยู่ นับว่าเป็นการช่วยขยายประสบการณ์ให้แก่เด็กคนอื่น ๆ ด้วย และเมื่อเด็ก ๆ รู้ว่าแต่ละวันเขาสามารถเล่าเรื่องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนได้ เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับการเตรียมเรื่องที่จะพูดไว้ล่วงหน้า หรือเป็นหัวข้อที่เด็กสนใจ ซึ่งเด็ก ๆ จะพยายามหาข้อมูลมาให้มากที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้ เด็ก ๆ อาจหาข้อมูลด้วยการพูดคุยกับคุณพ่อคุณแม่ สังเกตหรือทดลองด้วยตนเอง เป็นต้น

การสนทนาเป็นวิธีการสำคัญและเป็นวิธีการหลักที่ครูจำเป็นต้องใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย เพราะในขณะที่เด็กสนทนากับครู เด็กจะได้ยินแบบอย่างของการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเด็กสนทนากันเอง เด็กจะมีโอกาสฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้ยินคำศัพท์ใหม่ๆ ได้ทำความเข้าใจการพูดของเพื่อนจากสิ่งชี้แนะ McGee and Richgels, (2000, p. 160) ได้กล่าวไว้ว่า การที่เด็กได้เล่าเรื่องให้เพื่อนฟังทำให้เด็กรับรู้และเข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น เด็กได้ใช้ภาษาบ่อยขึ้น เด็กจะรู้จักใช้คำถามถามเพื่อน รู้จักการหาข้อมูลไว้ตอบคำถาม เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยังช่วยพัฒนาการยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นพูดอีกด้วย ระหว่างการสนทนาครูควรมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของการสนทนา ถ้ามีผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่คนอื่นอยู่ด้วยก็ควรให้บุคคลเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการสนทนา ไม่ควรมีบรรยากาศของการตัดสินว่าสิ่งที่เด็กพูดถูกหรือผิดเพื่อส่งเสริมให้เด็กต้องการมีส่วนร่วมในการสนทนาและติดตามหัวข้อที่สนทนาอย่างสม่ำเสมอ

2. สารที่ควรเรียนรู้ โดยปกติเป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์สำคัญ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก อย่างไรก็ตามครูควรทำความเข้าใจสารที่ควรเรียนรู้ตามลักษณะการใช้ภาษาที่แฝงอยู่ในการจัดประสบการณ์ทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 การฟัง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เสียงที่ได้ยิน การตระหนักถึงความหมายของเสียงนั้นในบริบทแวดล้อม และการตีความสิ่งที่ได้ยินโดยเชื่อมโยงกับความรู้เดิม การรวบรวมข้อมูล การจินตนาการ หรือความชื่นชอบของเด็ก ทั้งนี้ สารที่ควรเรียนรู้เกี่ยวกับการฟังแบ่งออกเป็น 3 ด้าน (Jalongo, 1992, p. 67) ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการได้ยินและจับใจความ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และภูมิหลังของเด็ก ครูจึงต้องปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นนั้นๆ 2) ด้านความตั้งใจฟัง เกิดขึ้นเมื่อมีแรงจูงใจ มีเหตุผลที่ดี หรือมีประโยชน์ต่อเด็ก และ 3) ด้านนิสัยในการฟัง เป็นพฤติกรรมตอบสนองต่อสถานการณ์ในการฟัง นิสัยที่ดีในการฟังเกิดจากการที่เด็กมีความสนใจ ได้รับข้อมูลหรือสารที่ชัดเจน และการได้ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้ยิน

ดังนั้นสิ่งที่ครูควรตระหนักและวางแผนในการกำหนดสาระที่เด็กควรเรียนรู้ด้านการฟัง คือ การช่วยให้เด็กมีความไวต่อการใช้บริบท หรือสิ่งชี้แนะเพื่อการตีความ และการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ยินกับประสบการณ์ของเด็ก โดยที่ครูเป็นผู้ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ต่างๆ อย่างเพียงพอ เหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความสนใจของเด็ก เพื่อเป็นแรงจูงใจที่ช่วยให้เด็กมีความตั้งใจในการฟัง และพัฒนาไปสู่การมีนิสัยที่ดีในการฟังในที่สุด

2.2 การพูด เป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารกับผู้อื่น สาระที่เด็กควรเรียนรู้ เพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีความหมาย และตรงตามความต้องการของเด็ก ได้แก่

- 1) คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก หรือคำศัพท์เกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กสนใจ
- 2) การเรียงลำดับคำต่างๆ เพื่อใช้ในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ
- 3) การใช้คำพูดที่เป็นที่ยอมรับ และ/หรือคำพูดที่สุภาพ
- 4) การใช้คำพูดให้เหมาะสมกับบุคคลที่ต้องการสื่อสารด้วย
- 5) ความมั่นใจในการพูดกับผู้อื่น
- 6) การยอมรับความคิดเห็นที่ผู้อื่นแสดงออกด้วยการพูด และ
- 7) ความสนใจที่มีต่อคำใหม่ๆ

สาระเหล่านี้ช่วยให้เด็กสามารถมากขึ้น

2.3 การอ่าน เป็นกระบวนการที่เด็กใช้ในการถอดรหัสสัญลักษณ์ และทำความเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์เหล่านั้น องค์ประกอบของการอ่านที่เด็กควรเรียนรู้ (สุภัทรา, คงเรือง, 2539, หน้า 19 - 20) ได้แก่

2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ ได้แก่ การรู้ทิศทางในการถือหนังสือ การรู้ส่วนประกอบของหนังสือ และการรู้ทิศทางในการอ่าน

2.3.2 ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร ได้แก่ การรู้ว่าการอ่านกับการเขียนสัมพันธ์กัน การรู้จักคำคุ้นตา การรู้ว่าคำคืออะไร การรู้จักตัวอักษรตัวแรก และตัวสุดท้ายของคำ และการรู้รูปร่างและทิศทางของตัวอักษร

2.3.3 ความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายวรรคตอน ได้แก่ การรู้ความหมายของเครื่องหมายคำพูด เครื่องหมายคำถาม และเครื่องหมายอัศเจรีย์

2.3.4 ความรู้เกี่ยวกับการใช้สิ่งชี้แนะในการคาดคะเนและตรวจสอบการคาดคะเน ได้แก่ การคาดคะเน และตรวจสอบการคาดคะเนโดยอาศัยภาพ ความหมายของคำ โครงสร้างของประโยค และ/หรือ พยัญชนะต้นของคำ

2.4 การเขียน เป็นกระบวนการแสดงออกถึงความรู้สึก ความต้องการ และความคิดผ่านทางเครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ องค์ประกอบของการเขียนที่เด็ก ควรเรียนรู้ (ภาวิณี แสนทวิสุข, 2538, หน้า 9) ได้แก่

2.4.1 การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง การสร้างภาพ และ/ หรือข้อความ ด้วยการวาด การลอก การจ๋ามาเขียนทั้งที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์และถูกต้อง สมบูรณ์ การคิดพัญชนะขึ้นเสียงของคำ ตลอดจนการคิดสะกดคำ

2.4.2 ทิศทางการเขียน หมายถึง การจัดเรียงตำแหน่งของสิ่งที่เขียน ตั้งแต่การจัดเรียงตามแนวตั้งและแนวนอนอย่างสะเปะสะปะ ไปจนกระทั่งเด็กสามารถเขียน จากซ้ายไปขวา และบนลงล่างอย่างสม่ำเสมอ

2.4.3 วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง การแสดงความหมายของภาพ และ/หรือข้อความที่ตนเขียนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยการบอกให้ครูช่วย เขียนให้ เขียนเองบางส่วน ตลอดจนเขียนเองทั้งหมด

2.4.4 ความซับซ้อนของความหมาย หมายถึง ความชัดเจน ความละเอียดลออ และครอบคลุมความหมายที่ต้องการสื่อโดยใช้หน่วยไวยากรณ์ที่เป็นตัวอักษร คำหรือประโยคต่างๆ

ทั้งนี้การนำเสนอสาระการเรียนรู้ด้านภาษา ทั้งประสบการณ์สำคัญ และ สาระที่ควรเรียนรู้โดยแยกตามทักษะการใช้ภาษานั้น เพื่อให้ครุมีความกระจ่างชัดต่อทักษะทาง ภาษาในแต่ละทักษะ ไม่ได้หมายถึงการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กโดยแยกแต่ละทักษะออกจาก กัน การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยด้านภาษาต้องเป็นการบูรณาการทุกทักษะเข้า ด้วยกัน โดยจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน อย่างแท้จริง

2. การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กด้านภาษาจำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อม ให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย และเป็นองค์รวม เนื่องจากสภาพแวดล้อม ในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความต้องการในการเรียนภาษาของเด็ก การจัด สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กต้อง สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กสำรวจ ปฏิบัติจริง เป็นผู้กระทำด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กเป็นอิสระได้สังเกต

และตั้งสมมุติฐาน ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลรอบข้าง เป็นสิ่งแวดล้อมที่เน้นความหมายมากกว่ารูปแบบ ควรยอมรับการสื่อสารของเด็กในรูปแบบต่างๆ โดยคำนึงถึงความหมายที่เด็กต้องการสื่อมากกว่าความถูกต้องทางไวยากรณ์ (हररषषष ढलवलषषष, 2535, หน้า 211-212)

ห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการรู้หนังสือที่มีคุณภาพ เด็กที่ได้อยู่ในห้องเรียนที่มีวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีคุณภาพมีแนวโน้มที่จะรักการอ่าน และการอ่านวรรณกรรมที่ดีจะกลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตในอนาคตของเด็ก อีกทั้งยังเป็นส่วนที่กระตุ้นให้เด็กมีความต้องการอ่านบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้วัสดุอุปกรณ์ที่ควรมีในห้องเรียนได้แก่ วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีความหลากหลายในด้านของผู้แต่ง และผู้วาดภาพประกอบ มีระดับความยากแตกต่างกัน มีวัสดุที่ใช้สำหรับการอ้างอิง ประกอบด้วยพจนานุกรม แผนที่ บัญชี คำศัพท์ และสารานุกรม นิติสารสำหรับเด็ก นอกจากนี้ครูควรจัดให้มีสื่อสำหรับการเขียนทั้งกระดาษที่ไม่มีเส้น และมีเส้นหลายสี หลายแบบ หลายขนาด กระดาษบันทึกเล็กๆ ซองจดหมาย ดินสอ ปากกา สีชนิดต่างๆ เครื่องเล่นดินสอ ตราขายและแท่นประทับ นอกจากนี้ยังอาจจัดสื่อสำหรับการเย็บกระดาษ ซึ่งประกอบด้วยเครื่องเย็บกระดาษ ที่เจาะกระดาษ เชือก กาว เทปใส กระดาษกาว คลิปหนีบกระดาษ กรรไกร เป็นต้น โดยควรจัดวางให้เด็กสามารถเลือกหยิบใช้และนำมาเก็บคืนได้ด้วยตนเองด้วย

3. การพัฒนาภาษาทางภาษาของเด็กช่วงอายุ 3 – 5 ปี

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง การพัฒนาภาษาทางภาษาของเด็ก (วรรณท รักสกุลไทยและนฤมล เนียมหอม, 2549) ดังนี้

1. อายุ 3-4 ปี การพัฒนาภาษาทางภาษาของเด็ก ได้แก่ พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และตัวสะกดได้ชัดครบทุกเสียง แต่เสียงพยัญชนะ ม น ห ย ค อ ว บ ก ป ท ต ล จ พ ง ด มีการพูดไม่ชัดเจนบ้าง และพูดไม่คล่อง พูดคำศัพท์ได้ประมาณ 900-1,500 คำ ใช้สรรพนามที่เป็นพหูพจน์ สรรพนามแทนเพศ คำนาม และคำกริยาได้ พูดวลีหรือประโยคที่มีความยาว 3 คำขึ้นไป สนทนาได้ประมาณ 5 นาที มักถาม อะไร ใคร ที่ไหน ทำไม ใช้คำสันธาน “และ”

2. อายุ 4-5 ปี การพัฒนาภาษาทางภาษาของเด็ก ได้แก่ พูดคำศัพท์ได้ ประมาณ 1,500-2,000 คำ ใช้คำกริยา คำวิเศษณ์ คำลงท้าย และคำอุทานได้ พูดประโยคที่มีความยาว 4 คำขึ้นไป และเป็นประโยคที่เป็นเหตุเป็นผล เล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่นได้ โดยผู้ใหญ่ต้องพูดแนะเล็กน้อย ตอบคำถามง่ายๆ ได้ มักถาม เมื่อไร อย่างไร ใช้คำสันธาน “แต่” “เพราะว่า”

3. อายุ 5-6 ปี การพัฒนาภาษาทางภาษาของเด็ก ได้แก่ พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และตัวสะกดได้ชัดครบทุกเสียง พูดเสียงพยัญชนะ ส ได้ชัดเจนขึ้น เสียง ร อาจยังไม่ชัด พูดคำศัพท์ได้ประมาณ 2,500-2,800 คำ ใช้คำสรรพนาม คำกริยา คำบุพบท ได้ถูกต้อง พูดประโยคที่มีความยาว 5-6 คำขึ้นไป เป็นประโยคที่มีความซับซ้อนขึ้น และมักใช้ประโยคคำสั่ง พูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ กับผู้อื่นได้อย่างสัมพันธ์กับเรื่องที่พูด พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และตัวสะกดได้ชัดครบทุกเสียง พูดเสียง พยัญชนะ ฟ และ ช ได้ชัดเจนขึ้น พูดไม่คล่องเป็นบางครั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้เช่น พัทธณี บุญช่วย (2549, หน้า 48) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ วิไลรักษ์ บุญงาม (2550, หน้า 26) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ความประทับใจหรือการมีเจตคติที่ดีต่อการกระทำของบุคคลหรือการทำงานนั้นๆ ซึ่งความพึงพอใจเป็นปัจจัยข้อสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาพึงประสงค์ และในทัศนะของ สุจิตรา ชูคำ (2550, หน้า 39) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบซึ่งปรากฏออกมาทางพฤติกรรมของบุคคลอันอาจเป็นผลมาจากสิ่งเร้าหรือแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนการสอนจึงเป็นองค์ประกอบ

ที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่บุคคลจะเรียนรู้หรือพัฒนาการและความเจริญงอกงามนั้น บุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะพึงพอใจเบื้องต้น นั่นคือ บุคคลจะต้องได้รับแรงจูงใจทั้งในลักษณะนามธรรมและรูปธรรมซึ่งสรุปได้ว่า แรงจูงใจเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ สำหรับทัศนะของทฤษฎีภรณ์ อินทรอัษณ (2554, หน้า 94) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้าต่างๆ เป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคลประเมินสิ่งเร้านั้นแล้วว่า ดี พอใจ หรือมีความต้องการจากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกดีพอใจ หรือความต้องการและความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมาย ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ พอใจ ประทับใจที่เกิดจากการตอบสนองของความต้องการของตนเองที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ทฤษฎีการสร้าง ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์และแสดงออก หรือมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะที่แตกต่างกันไป ความพึงพอใจต่อสิ่งต่างๆ นั้นมีบทบาทมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจกับผูปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ มีดังนี้ Scott (1970, p. 124) ได้เสนอแนวคิดของการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะ ดังนี้ 1) งานควรมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานจะมีความหมายต่อผู้ทำ 2) งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ 3) เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน ต้องมีลักษณะดังนี้ คนทำงานมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง และงานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้เมื่อแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและระดับความสามารถหรือพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน การวางแผนการสอนอย่างเป็นกระบวนการ และการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายในการทำงานและสะท้อนผลงานและการทำงานร่วมกันได้ และ

ในส่วนทัศนะของ มาสโลว์ (อ้างถึงใน พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544, หน้า 125 - 127) ได้นำเสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ คือ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการเหมือนกันแต่ความต้องการนั้นลำดับขั้นเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ไว้ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุดขณะที่ความต้องการสิ่งใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นเป็นสิ่งที่มุ่งใจของพฤติกรรม
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วไม่เป็นสิ่งที่มุ่งใจ สำหรับพฤติกรรมอื่นต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นเป็นสิ่งที่มุ่งใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของมนุษย์จะเรียงเป็นลำดับขั้นตามลำดับความสำคัญคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงจะเรียกร้องให้มีการตอบสนองซึ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์มี 5 ขั้น ตามลำดับขั้นจากต่ำไปสูง ดังนี้
 - 1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ เช่น ความต้องการในเรื่องของอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้ได้รับการตอบสนอง
 - 2) ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of Safety Needs) ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์จะต้องการในขั้นสูงต่อไปคือ เป็นความรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคงในปัจจุบันและอนาคตรวมทั้งความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ
 - 3) ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belonging Needs) หลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองในขั้นสองดังกล่าวก็จะมีความต้องการสูงขึ้นอีกคือ ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน
 - 4) ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่อง ให้เกียรติ และความสำคัญของตนเอง อยากรเด่นในสังคมรวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ และ
 - 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากจะเป็นความอยากจะเป็น อยากรจะได้ตามความคิดของตนหรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่ตัวเองเป็นอยู่ขณะนี้

สำหรับในทัศนะของ Bloom (1956, pp. 72 – 74) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าสามารถจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามที่ตนเองต้องการก็จะคาดหวังได้แน่นอนว่านักเรียนทุกคนได้เตรียมใจสำหรับกิจกรรมที่ตนเองเลือกนั้นด้วยความกระตือรือร้น พร้อมทั้งความมั่นใจ เราสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างของความพร้อมด้านจิตใจได้ชัดเจนจากการปฏิบัติของนักเรียนต่องานที่เป็นวิชาบังคับกับวิชาที่เลือกหรือจากสิ่งนอกโรงเรียนที่นักเรียนอยากเรียน เช่น เกมดนตรีบางชนิด การขับรถยนต์ หรืออะไรบางอย่างที่นักเรียนอาสาสมัครและการตัดสินใจ โดยเสรีในการเรียน มีความกระตือรือร้น มีความพึงพอใจและมีความสนใจเมื่อเริ่มเรียนจะทำให้นักเรียนได้เรียนเร็วขึ้นและประสบความสำเร็จสูง

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนได้นั้น ต้องมีปัจจัยที่สำคัญเป็นองค์ประกอบ คือ ครูผู้สอน วิธีการสอนของครู กิจกรรมการเรียนการสอน และอีกประการหนึ่ง คือ การมีเสรีภาพในการเรียนการสอนที่กำหนดขอบเขตของเนื้อหาให้นักเรียนมีโอกาสเลือก และตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วัชรินทร์ แสงจันดา (2548, หน้า 59-61) ได้ศึกษาเรื่องความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเล่นิทานโดยใช้เทคนิคเบียร์รถกรกลุ่มทดลองที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการพูดอยู่ในระดับดีและดีเยี่ยมระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมุติประกอบการเล่านิทานโดยใช้เทคนิคเบียร์รถกรและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมุติประกอบการเล่านิทานโดยใช้เบียร์รถกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิชญาดา ธาตุอินจันทร์ (2551, หน้า 43-44) ได้ศึกษาเรื่องการใช้นิทานภาพเพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านเวียง ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย นิทานภาพ จำนวน 5 เล่ม แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานภาพจำนวน 10 แผน แบบสังเกตทักษะการฟังและการพูด ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานภาพและแผนการจัดประสบการณ์ นักเรียนมีทักษะด้านการฟังและการพูดอยู่ในระดับดีมาก

เยาวรัตน์ สิงหาราโท (2552, หน้า 106-107) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิ มีประสิทธิภาพ 81.46/83.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 และความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนการจัดประสบการณ์เพื่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงศธร ทรเพชร (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้นิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้นิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 85.10/83.33 2) ความสามารถด้านภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้นิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) การกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

แจ่มศรี ช่องพิทักษ์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องรายงานการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้คำคล้องจอง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้คำคล้องจอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.08/82.66 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้คำคล้องจอง ชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนโดยใช้คำคล้องจองสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้คำคล้องจองอยู่ในระดับมาก ในด้านเจตคติ และความพึงพอใจในการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้คำคล้องจอง ส่วนในด้านประโยชน์ของการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้คำคล้องจอง และความง่ายต่อการนำคำคล้องจองไปใช้ในการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Brand (2001, p. 1469) ได้ศึกษาการใช้นิทานกริมม์เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาทางจริยธรรมในนิทานโดยศึกษากับเด็กเกรด 1, 2 และ 3 ในองค์ประกอบ 4 ประการคือ กิจกรรมการเล่นนิทานการแสดงละครการสัมภาษณ์และกิจกรรมศิลปะ โดยการใช้การสัมภาษณ์ในการประเมินความเข้าใจเนื้อหาทางจริยธรรมผลการศึกษา พบว่า เด็กสามารถบ่งชี้เนื้อหาทางจริยธรรม ผลการศึกษาพบว่าเด็กสามารถบ่งชี้เนื้อหา ทางจริยธรรมที่พบในนิทาน เช่น ความซื่อ-ความดี เจตนาภายใต้การกระทำที่มีเหตุผลในความรัก ความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจได้

Stone (2001, p. 78-A) ได้ศึกษาการใช้บทบาทเกี่ยวกับโอกาสการรู้หนังสือที่สัมพันธ์กับการอ่านที่ครูผู้ดูแลเด็กจัดให้เด็ก ได้แก่ หนังสือที่เด็กอ่านและครูจัดไว้ให้เด็กเป็นประจำเหตุผลสำหรับการรวมหนังสือและทรัพยากรที่ครูมีในการได้หนังสือมากลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 11 คนของเด็กอายุ 4 ขวบจากกลุ่มตัวอย่างศูนย์ดูแลเด็กจำนวน 10 ศูนย์เข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลได้มาโดยใช้การสัมภาษณ์แบบสอบถามและแบบสังเกต ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมการอ่านที่เพิ่มมากขึ้นมีความหลากหลายแปรผันไปตามห้องเรียน ที่ดูแลเด็กเล็ก ครูส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมก่อนการอ่านและการเขียนเป็นแบบกำหนดมีโครงสร้างและไม่มีส่วนร่วมการอ่านหนังสือนิทาน ในหลายห้องเรียนที่มีหนังสือครูต้องอ่านให้เด็กฟังและครูไม่กี่คนหมั่นเวียนหนังสือในห้องเรียนว่าครู ยังมีเหตุผลจำเพาะในการเลือกหนังสือที่ครูอ่านและมีข้อจำกัดในการเลือกและใช้แหล่งทรัพยากร

Harvey (2002, p. 1252-A) ได้ทำการศึกษาเชิงผลกระทบของการใช้หนังสือนิทานที่บ้านที่เสี่ยงไว้ที่มีต่อความรู้และแสดงออกเสียงคำศัพท์ของเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 80 คน จากโรงเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในซานเมื่องโรงเรียนก่อนวัยเรียนในเขตซานเมื่อง

ชั้นในและจากโรงเรียนขนาดเล็กแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบโดยเด็กได้รับหนังสือบันทึกเสียงหรืออุปกรณ์ทางศิลปะเป็นเวลานานกว่า 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เพิ่มขึ้นและที่แสดงออกอย่างมีนัยสำคัญเด็กที่ทำคะแนนได้ต่ำที่สุดในระหว่างการทดสอบก่อนเรียนครั้งแรกมีประสบการณ์ที่ได้ประโยชน์มากที่สุดหลังการทดลองถึงแม้ว่าความถี่ที่กลุ่มทดลองได้ฟังหนังสือบันทึกเสียงจะมีความสัมพันธ์กับจำนวนคำศัพท์ที่รับรู้เพิ่มขึ้นแต่ไม่มีความสัมพันธ์ดังกล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาคำศัพท์ที่แสดงออกและผู้ปกครองของเด็กในกลุ่มทดลองรายงานเด็กของตนว่ามีความสุขในการฟังหนังสือบันทึกเสียงอย่างมาก

Yun (2003, p.67) ได้ศึกษาเรื่องเด็ก 4 กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟังโดยแต่ละกลุ่มหลังจากที่ได้ฟังนิทานแล้วมีการสนทนาหรือการไปศึกษานอกสถานที่หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครและอีกกลุ่มเป็นการควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ในการฟังนิทานนั้นถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องนั้นไปด้วยการพัฒนาการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ตนเองชอบหรือตัวละครที่ประสบความสำเร็จและยังพบว่า เนื้อเรื่องในนิทานถ้าเป็นเรื่องใกล้ความเป็นจริงจะให้ผลดีต่อความคิดของเด็ก

Elishberger (2005, p. 3743-B) ได้ศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อองค์ความรู้เดิมจากความทรงจำของเด็กรวมไปถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อองค์ความรู้ใหม่จากการให้ข้อมูลที่ไม่ต้องและบิดเบือนไปจากความจริงการศึกษาครั้งนี้ได้เปรียบเทียบเด็กอายุระหว่าง 5-6 ขวบที่ได้่านนิทานที่มีภาพประกอบ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้รับข้อมูลที่บิดเบือนจากความเป็นจริง และกลุ่มที่ 2 ไม่ได้รับข้อมูลใดๆ มาก่อนเลย ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลที่เด็กกลุ่มแรก ได้รับมีผลกระทบต่อองค์ความรู้เดิมที่เด็กมีอยู่เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้และจดจำได้ดียิ่งขึ้นในทางตรงกันข้ามเด็ก กลุ่มที่ 2 ได้รับข้อมูลจากการอ่านนิทานเนื้อหาใหม่ๆ ที่เป็นจริงจะถูกกลบเลือนหรือทำลายความรู้เดิมที่เด็กมีมาก่อน โดยสรุปการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ความรู้เดิมที่เกิดจากความทรงจำกับองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการบอกเล่าและการชี้แนะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้และความทรงจำของเด็ก

Price, Roberts, และ Jackson (2006, pp. 178-190) ได้วิจัยการพัฒนาความสามารถด้านโครงสร้างของภาษาด้วยการบรรยายเล่าเรื่องนิทานของเด็กก่อนวัยเรียนชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันโดยใช้แบบทดสอบ The Bus Story Language Test เป็นเครื่องมือ

ผลการวิจัยพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 4 ขวบมีความสามารถในการแก้ปัญหาและใช้หลักไวยากรณ์เบื้องต้นได้เพียงบางส่วนแต่เมื่อเข้าเรียนในระดับอนุบาลพวกเขาก็มีคะแนนสูงขึ้นในการเขียนบรรยายเล่าเรื่องนิทานรวมถึงความสามารถในการใช้ไวยากรณ์ทางภาษาได้อย่างถูกต้องเกือบทั้งหมด

McGee และ Schickedanz (2007, p. 742-751) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะการคิดด้วยการอ่านออกเสียงของเด็กก่อนวัยเรียนและระดับอนุบาลพบว่าเทคนิคการอ่านออกเสียง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ครูอ่านแก่นเนื้อหาของนิทานสอดแทรกประเด็นให้นักเรียนคิดต่อและจบลงด้วยคำถามว่าทำไม ขั้นตอนที่ 2 อ่านเพื่อจับใจความเนื้อเรื่องและขยายคำศัพท์เพิ่มเติม และขั้นตอนที่ 3 อ่านเพื่อเรียบเรียงเนื้อหาย่อความบอกเล่าต่อและแสดงความคิดเห็นต่อนิทานเรื่องที่ได้อ่านเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากในการสร้างความเข้าใจซาบซึ้งในเนื้อหาและมองเห็นคุณค่าของนิทาน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเล่านิทานประกอบภาพจะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของเด็กแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความสามารถทางด้านสื่อสารมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มมากขึ้น และเข้าใจความหมายของคำศัพท์มากขึ้น ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสอนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย